

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om ordnande av arbetskraftsservice och beredskapslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om ordnande av arbetskraftsservice och beredskapslagen ändras.

Det föreslås att arbetskraftsmyndigheten ska kunna bevilja lönesubvention till en kommun eller samkommun endast för anställning av en arbetstagare med funktionshinder eller en person som fyllt 60 år och varit arbetslös länge. Enligt förslaget ska kommuner eller samkommuner inte längre kunna beviljas lönesubventioner för att förbättra arbetstagares yrkeskompetens. Arbetskraftsmyndigheten ska emellertid kunna bevilja lönesubvention till Helsingfors stad för förbättring av yrkeskompetensen till den del den sysselsatta sysselsätts i sådana uppgifter för vilka välfärdsområdet svarar på annat håll i Finland. Det föreslås att lönesubvention ska kunna beviljas även välfärdssammanslutningar.

Genom de ändringar som föreslås i fråga om lönesubventionen genomförs en ändring i kommunernas uppgifter som motsvarar den sänkning av sysselsättningsanslagen med 37 miljoner euro som fastställts i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering. Samtidigt föreslås att lönesubventioner i enlighet med regeringsprogrammet riktas särskilt till den privata och tredje sektorn.

I beredskapslagen föreslås ändringar som gäller myndigheternas uppgifter och arbetspliktsregistret till följd av överföringen av ansvaret för att ordna arbetskraftsservice.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	5
2.1 Lönesubvention.....	5
2.1.1 Syfte och mål	5
2.1.2 Förutsättningar för beviljande av lönesubvention	5
2.1.3 Fördelning av lönesubventioner	7
2.1.4 Effekter av lönesubvention	8
2.1.5 Finansiering av lönesubvention	10
2.1.6 Hur lönesubventionerat arbete tillgodoses i arbetsvillkoret	10
2.2 Beredskapslagen och tryggnad av tillgången på arbetskraft inom kritiska sektorer.....	11
2.2.1 Uppgifter som enligt beredskapslagen ankommer på Arbetskraftsmyndigheten	11
2.2.2 Arbetspliktsregistret.....	12
2.2.3 Inrättande av arbetspliktsregisteret i praktiken.....	12
2.2.4 Beredskapslagens förhållande till självstyrelselagen för Åland	13
2.2.5 Totalreformen av beredskapslagen	14
2.2.6 EU:s allmänna dataskyddsförordning.....	14
2.3 Bedömning av nuläget	16
2.3.1 Lönesubvention.....	16
2.3.2 Beredskapslagen	17
3 Målsättning	19
4 Förslagen och deras konsekvenser	19
4.1 De viktigaste förslagen	19
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	20
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	20
4.2.2 Konsekvenser för sysselsättningen och för de grundläggande och mänskliga rättigheterna	23
4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	27
5 Alternativa handlingsvägar och deras konsekvenser.....	30
5.1 Lönesubvention.....	30
5.2 Beredskapslagen	30
6 Remissvar	31
7 Specialmotivering.....	36
7.1 Lagen om ordnande av Arbetskraftsservice.....	36
7.2 Beredskapslagen	37
8 Ikraftträdande	42
9 Verkställighet och uppföljning	42
10 Förhållande till budgetpropositionen.....	42
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	43
LAGFÖRSLAG.....	50
Lag om ändring av lagen om ordnande av Arbetskraftsservice.....	50
Lag om ändring av beredskapslagen.....	52

BILAGOR	55
PARALLELLTEXTER.....	55
Lag om ändring av lagen om ordnande av arbetskraftsservice.....	55
Lag om ändring av beredskapslagen.....	58

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Enligt programmet för statsminister Orpos regering har regeringen som mål att höja finländarnas levnadsstandard, styra in Finlands ekonomi på en hållbar tillväxtbana och vända den skuldsättningsutveckling som hotar välfärden. Regeringen förbinder sig till att balansera upp de offentliga finanserna för att säkerställa medborgarnas välfärd och en hållbar ekonomisk utveckling. Regeringens sysselsättnings- och tillväxtåtgärder i kombination med direkta anpassningsåtgärder skapar förutsättningar för en balansering av de offentliga finanserna år 2031. Enligt regeringsprogrammet är det främsta sättet att stabilisera de offentliga finanserna att påskynda tillväxten inom ekonomi och sysselsättning. En trovärdig ekonomisk politik innebär också direkta sparåtgärder. Avsikten är att besparingarna ska genomföras på ett sätt som beaktar situationen för de mest utsatta.

Enligt regeringsprogrammet ska utgifterna inom de offentliga finanserna anpassas med ett nettobelopp på cirka 4 miljarder euro beräknat för år 2027. Anpassningarna ska ske genom beslut av regeringen. För att uppnå detta förbinder sig regeringen till åtgärder, förtecknade i bilaga B till regeringsprogrammet, som medför permanenta besparingar eller ökar statens avgiftsintäkter. Av bilaga B till regeringsprogrammet framgår bland annat att sysselsättningsanslagen sänks i statsbudgeten för 2024 med beaktande av regionernas särskilda behov. Enligt bilagan ska lagändringarna utarbetas från och med 2025 så att kommunernas uppgifter minskar till en grad som motsvarar besparingen. I statsbudgeten för 2024 uppgår besparingen till 41 miljoner euro och från och med 2025 till 37 miljoner euro. Från och med ingången av 2025 överförs sysselsättningsanslagen till statsandelarna för kommunal basservice, eftersom de Arbetskraftsmyndigheter som kommunerna bildar från och med 2025 ansvarar för ordnandet av den Arbetskraftsservice, som tidigare finansierades med sysselsättningsanslag.

Enligt regeringsprogrammet ska regeringen se över lönesubventionen och rikta den särskilt till den privata och tredje sektorn. Användning av 100-procentig lönesubvention möjliggörs också i fortsättningen även för de av de största aktörerna inom den tredje sektorn som bedriver ekonomisk verksamhet. I denna proposition föreslås de ändringar i lagstiftningen som behövs för att genomföra regeringsprogrammets föresatser och besparingar som gäller lönesubvention.

I beredskapslagen föreskrivs det om vissa uppgifter för Arbetskraftsmyndigheten. Beredskapslagen innehåller ingen definition på vad som avses med Arbetskraftsmyndighet i den lagen. För närvarande har Arbetskraftsmyndighet ansetts avse Arbets- och näringsbyråer, närings-, trafik- och miljöcentraler (nedan *NTM-central*) och deras utvecklings- och förvaltningscenter. I samband med överföringen av ansvaret för ordnande av Arbetskraftsservice har det inte fastställts vad som avses med Arbetskraftsmyndighet i beredskapslagen från och med den 1 januari 2025. I denna proposition föreslås ändringar i beredskapslagen som behövs till följd av överföringen av ansvaret för ordnande av Arbetskraftsservice.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid Arbets- och näringsministeriet. Propositionsutkastet var på remiss mellan den 13 juni och den 26 juli 2024.

Utlåtanden begärdes av sammanlagt 357 remissinstanser och dessutom hade alla intresserade möjlighet att lämna utlåtande genom tjänsten Utlåtande.fi. Remissvaren finns offentligt tillgängliga genom utlåtandetjänsten på adressen: www.utlatande.fi.

Utkastet till proposition har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning den 28.8.2024.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Lönesubvention

2.1.1 Syfte och mål

Bestämmelser om lönesubvention finns i 7 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012). Regleringen kommer att upphävas och ersättas genom lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) den 1 januari 2025. Nedan i denna proposition beskrivs innehållet i lagen om ordnande av arbetskraftsservice, eftersom det föreslås ändringar i den lag som träder i kraft vid ingången av 2025.

Bestämmelserna i 10 kap. i den nya lagen motsvarar de gällande bestämmelserna med den skillnaden att de arbetskraftsmyndigheter som kommunerna bildar ansvarar för beviljande och utbetalning av lönesubvention enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Med termen arbetskraftsmyndighet avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice den myndighet vid en kommun eller samkommun som ansvarar för att ordna arbetskraftsservice inom sitt verksamhetsområde.

Lönesubvention är ett stöd som är avsett för att främja sysselsättningen av arbetslösa arbetssökande och som arbetskraftsmyndigheten utifrån ett arbetskraftspolitiskt övervägande kan bevilja arbetsgivare för lönekostnader. Varken den som sysselsätts eller arbetsgivaren har alltså subjektiv rätt till arbete som stöds med lönesubvention.

Syftet med lönesubventionerat arbete är oftast att förbättra arbetslösa arbetssökandes yrkeskompetens och främja deras sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden. Med sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden avses sysselsättning utan sådan kompensation som betalas till arbetsgivare av offentliga medel. Med lönesubvention stöds också möjligheterna för arbetstagare med funktionshinder och långtidsarbetslösa som fyllt 60 år att få arbete och delta i arbetslivet.

2.1.2 Förutsättningar för beviljande av lönesubvention

Förutsättningar i fråga om arbetsgivare

Lönesubvention kan beviljas kommuner, samkommuner, välfärdsområden, sammanslutningar och andra arbetsgivare, dock inte statliga ämbetsverk eller inrättningar. Fysiska personer kan beviljas lönesubvention endast för ekonomisk verksamhet. Med ekonomisk verksamhet avses tillhandahållande av varor och tjänster på marknaden.

Arbetsgivaren kan överföra en person som anställts med subvention till arbete hos någon annan arbetsgivare (*användarföretag*) i enlighet med 1 kap. 7 § 3 mom. i arbetsavtalslagen, om arbetskraftsmyndigheten har beviljat tillstånd för överföringen. En förutsättning för överföringen är att användarföretaget uppfyller vissa villkor för beviljande av lönesubvention

som gäller arbetsgivaren, att användarföretaget betalar gängse ersättning för arbetstagaren och att Arbetskraftsmyndigheten bedömer att arbetsuppgifterna i användarföretaget är sådana att de uppfyller syftet med lönesubventionen.

För att få lönesubvention ska arbetsgivaren uppfylla villkoren enligt 83 § 3 mom. i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice. Genom villkoren förebyggs möjligheten att med lönesubventionerad Arbetskraft ersätta arbetstagare som sagts upp av produktions-skäl eller ekonomiska skäl, snedvridning av konkurrensen, beviljande av lönesubvention till arbetsgivare som försummat sin skyldighet att betala lön, skatt eller en lagstadgad betalning samt till arbetsgivare som gjort sig skyldiga till vissa former av missbruk av Arbetskraft. Om arbetsgivaren tidigare har beviljats lönesubvention eller sysselsättningsstöd avseende personer som fyllt 55 år, kan lönesubvention eller sysselsättningsstöd avseende personer som fyllt 55 år beviljas för lönekostnaderna för samma persons anställningsförhållande, när det har gått minst tre år sedan subventionen upphörde.

Lönesubvention för förbättring av yrkeskompetensen

Största delen av lönesubventionerna beviljas för att förbättra yrkeskompetensen, varvid en förutsättning för beviljande av lönesubvention är brister i yrkeskompetensen hos den som sysselsätts. Då ska personen också höra till målgruppen för lönesubvention på grund av ålder (personen är 15–24 år eller har fyllt 50 år), arbetslöshetens varaktighet, låg utbildningsnivå (saknar examen på andra stadiet) eller rätt till en integrationsplan. Om den som anställs med lönesubvention har varit arbetslös kortare tid än 12 månader utan avbrott omedelbart före beviljandet av subventionen, krävs det för att lönesubvention ska beviljas dessutom att personen enligt Arbets- och näringsbyråns bedömning sannolikt kommer att vara arbetslös längre än 12 månader, om lönesubvention inte beviljas. Beloppet av lönesubvention som beviljats för förbättrande av yrkeskompetensen utgör 50 procent av de stödberättigande lönekostnaderna (exklusive lönesubventioner som beviljats tredje sektorn i vissa situationer). Lönesubvention som beviljats för förbättrande av yrkesskickligheten är fem månader för personer som varit arbetslösa en kort tid och tio månader för långtidsarbetslösa, dock högst för anställningsförhållandets längd.

Lönesubvention för att främja sysselsättningen av en person som fyllt 60 år och varit arbetslös länge

Lönesubvention kan beviljas för högst 24 månader i sänder, om den som anställs med subvention har fyllt 60 år och varit arbetslös i minst 12 månader under de 14 månader som omedelbart föregått beviljandet av lönesubventionen. I en sådan situation kan lönesubventionen i praktiken vara permanent under hela anställningsförhållandet. Syftet med undantaget är att främja målgruppens möjligheter att delta i arbetslivet, således i praktiken förlänga karriären tills personerna går i ålderspension.

Uppgifterna i Arbetsförmedlingsstatistiken visar att lönesubvention åren 2015–2023 beviljades sammanlagt kring 4 900 gånger på den grunden att den som skulle sysselsättas var en långtidsarbetslös som hade fyllt 60 år, och det var inte fråga om arbete som kommunen hade ordnat på grundval av sysselsättningsskyldigheten. Av dessa subventionsperioder hade 4 244 löpt ut före utgången av 2023. I fråga om cirka 7 procent av de avslutade perioderna hade lönesubvention betalats i över ett år. Möjligheten att få lönesubvention en längre tid än när det gäller annan lönesubvention utnyttjas alltså rätt lite.

Lönesubvention för personer med funktionshinder

Lönesubvention kan även beviljas på den grunden att en arbetslös arbetssökandes möjligheter att få lämpligt arbete är väsentligt försämrade till följd av skada eller sjukdom (lönesubvention för anställning av arbetstagare med funktionshinder). Då behöver bristerna i arbetssökandens yrkeskompetens inte bedömas och arbetssökanden behöver inte höra till någon av de målgrupper som avses i 82 § 1 mom. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Lönesubvention för anställning av en person med funktionshinder beviljas först för tio månader, oberoende av hur länge arbetslösheten innan det pågått, dock högst för den tid som anställningsförhållandet varar.

Arbetsgivaren har möjlighet att för högst 24 månader åt gången ansöka om fortsatt lönesubvention för samma person med skada eller sjukdom som grund, om arbetskraftsmyndigheten bedömer att produktiviteten hos den som anställts med subventionen, trots rimliga anpassningar som företagshälsovården har rekommenderat och arbetsgivaren har gjort, har minskat väsentligt och permanent eller varaktigt i arbetsuppgiften på grund av skadan eller sjukdomen. Det är fråga om en väsentlig minskning av produktiviteten till följd av skada eller sjukdom i situationer där den som anställts med subventionen klarar sig klart sämre i det erbjudna arbetet än andra arbetstagare som utför motsvarande arbete och det inte går att klara av arbetsuppgifterna på en normal nivå genom avvikande arbetsarrangemang, genom anpassningsåtgärder på arbetsplatsen eller med en annan arbetstagares hjälp. Diskrimineringslagen (1325/2014) förutsätter att arbetsgivaren gör rimliga anpassningar för att personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra ska kunna få arbete, klara av sina arbetsuppgifter och avancera i arbetet.

För att subventionen ska fortsätta, krävs utöver den ovan beskrivna bedömningen att arbetsgivaren ansöker om fortsatt subvention före utgången av den tidigare subventionsperioden och att ett läkarintyg som utfärdats under lönesubventionsperioden över arbets- och funktionsförmågan hos den som anställts med subventionen lämnas till arbetskraftsmyndigheten, om det inte är uppenbart onödigt. Dessutom ska vissa förutsättningar som gäller arbetsgivaren och anställningsförhållandet uppfyllas när beslut om fortsättning fattas. Antalet ansökningar om fortsättning har inte begränsats, så lönesubventionen för en person med funktionshinder kan för en och samma arbetsgivare i praktiken vara permanent eller mycket långvarig. Till skillnad från annan lönesubvention kommer det lönesubventionsbelopp som beviljas för en arbetstagare med funktionshinder att vara 70 procent av lönekostnaderna.

2.1.3 Fördelning av lönesubventioner

Av dem som är i lönesubventionerat arbete arbetar drygt 40 procent i företag. Under de senaste åren har andelen ökat och år 2023 utgjorde andelen personer som sysselsatts med lönesubvention i företag cirka 44 procent av alla som sysselsatts med lönesubvention. Den andel som sysselsatts inom tredje sektorn har varierat mellan cirka 28 och 30 procent. Andelen personer som varit sysselsatta inom den offentliga sektorn har under de senaste tre åren minskat från cirka 31 procent till 26 procent.

År 2023 utgjorde andelen personer som var sysselsatta i kommuner och samkommuner cirka 24 procent och andelen personer som var sysselsatta i välfärdsområdena cirka två procent av allt lönesubventionerat arbete. År 2023 betalades cirka 155,5 miljoner euro i lönesubvention till företag och arbetsgivare inom tredje sektorn och cirka 78 miljoner euro till arbetsgivare inom den offentliga sektorn.

Inriktningen av lönesubventioner till den privata sektorn främjades genom den lönesubventionsreform som trädde i kraft i juli 2023 (lag 371/2023, RP 175/2022 rd). Genom reformen ökade lönesubventionens belopp och bestämmelserna lättades upp särskilt i fråga om de målgrupper som huvudsakligen har sysselsatts av företag. Samtidigt har de reformer som lindrat den administrativa bördan i fråga om lönesubventionen främjat användningen av lönesubvention även inom andra sektorer.

Fram till utgången av 2024 är det också möjligt att använda resultatstyrning via budgeten och arbets- och näringsbyråernas resultatstyrning för att rikta lönesubventioner till företag och tredje sektorn. I praktiken har dessa metoder använts i mycket liten utsträckning, och vid ingången av 2025 är det inte längre möjligt på grund av överföringen av organiseringsansvaret och ändringen av finansieringen.

Det är möjligt att öka den proportionerliga inriktningen av lönesubventioner till företag och tredje sektorn utöver ovannämnda åtgärder genom att avgränsa användningen av subventioner för den offentliga sektorn. Såsom det konstateras ovan kan lönesubventioner för närvarande beviljas bl.a. kommuner, samkommuner och välfärdsområden.

2.1.4 Effekter av lönesubvention

Med tanke på det huvudsakliga syftet med lönesubventionerat arbete – att främja arbetslösa arbetsökandes sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden genom att förbättra deras yrkeskompetens – kan lönesubventionens verkningsfullhet bedömas utifrån hur den påverkar sysselsättningen för den sysselsatta efter att det lönesubventionerade arbetet har upphört.

Enligt en undersökning av lönesubventionens effekter som Näringslivets forskningsinstitut ETLA har gjort (2018) inom ramen för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet¹ ökar lönesubvention till företag inkomsterna och antalet arbetsmånader och minskar antalet arbetslöshetsmånader. Lönesubvention till den övriga privata sektorn eller den offentliga sektorn inverkar inte på inkomsterna eller sysselsättningen efter att det lönesubventionerade arbetet upphört. Längden på perioden med lönesubvention eller varaktigheten av den föregående arbetslöshetsperioden har ingen tydlig inverkan, utan verkningarna är likartade, oavsett om perioden med lönesubvention är kortare eller längre än sex månader, och efter en arbetslöshetsperiod, oavsett om den är kortare eller längre än ett år.

Likartade observationer gjorde även Aho m.fl. (2017).² Sysselsättningen av personer i lönesubventionerat arbete inom den offentliga sektorn jämfört med en matchad kontrollgrupp var huvudsakligen statistiskt sett icke-signifikant och till viss del hade skillnaderna till och med negativa förtecken. Endast sådana personer som efter en längre arbetslöshetsperiod på 12 månader sysselsattes med lönesubvention inom den offentliga sektorn kunde sysselsättas något bättre jämfört med arbetslösa som hade konstaterats ha liknande bakgrundsfaktorer. Sysselsättningen av personer i lönesubventionerat arbete i företag utvecklades på basis av resultaten bättre än jämförelsegruppen.

Enligt en undersökning om de övergripande kostnaderna för arbetslöshet som Pellervo ekonomiska forskningsinstitut (PTT) gjort inom ramen för statsrådets utrednings- och

¹ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-626-3>

² <https://tietokayttoon.fi/documents/10616/6354562/19-2018-Ty%C3%B6voimapalvelujen+kohdistuminenpdf.pdf/0303ee8f-fb3d-40f8-825f-554045cc0163/19-2018-Ty%C3%B6voimapalvelujen+kohdistuminenpdf.pdf?version=1.0&t=1520593812000>

forskningsverksamhet³ (januari 2019) är lönesubvention som beviljas den privata sektorn (företag) vid sidan av läroavtalsutbildning det effektivaste sättet att påverka sysselsättningen. Enligt undersökningen är kostnaderna för lönesubvention inom den offentliga och privata sektorn på samma nivå, men sysselsättning med lönesubvention inom den offentliga sektorn verkar leda till endast kortvarig sysselsättning och verkar inte ha någon inverkan alls på inkomsterna efter att det lönesubventionerade arbetet upphört. Inom den privata sektorn verkar lönesubventionerna ha en positiv inverkan såväl på inkomsterna som på sysselsättningen under hela uppföljningstiden.

Ovan nämnda undersökningar ligger i linje med de iakttagelser som gjorts i internationella undersökningar. Enligt den här iakttagelsen har lönesubvention inom den privata sektorn, när det gäller personer som sysselsatts med lönesubvention, positiva effekter på sysselsättningen efter det att lönesubventionen upphört, men motsvarande sysselsättningseffekter har inte märkts i fråga om lönesubvention som beviljats kommuner⁴. Undersökningarna har dock inte helt kunna utesluta att urvalet ger en viss snedvridning. I uppgifter inom den offentliga sektorn sysselsätts i genomsnitt personer med en mer utmanande ställning på arbetsmarknaden än i uppgifter inom företag.

Tabell 1: Arbetslösa 3 månader efter att perioden med lönesubvention gått ut, % av avslutade lönesubventionsperioder. Källa: ANM Arbetsförmedlingsstatistik

År	Alla	Företag	Tredje sektor	Tredje sektor 100 %	Tredje sektor 50 %	Övriga tredje sektor	Kommun	Sysselsättningsskyldighet	Annan kommun
2022	46 %	32 %	52 %	57 %	42 %	34 %	56 %	77 %	50 %
2021	48 %	32 %	55 %	61 %	42 %	37 %	59 %	80 %	55 %
2020	53 %	35 %	57 %	62 %	48 %	44 %	66 %	86 %	60 %
2019	48 %	30 %	53 %	57 %	51 %	40 %	63 %	81 %	56 %
2018	48 %	31 %	53 %	60 %	52 %	36 %	62 %	80 %	56 %
2017	52 %	31 %	60 %	65 %	52 %	44 %	67 %	84 %	61 %
2016	54 %	33 %	60 %	64 %	50 %	46 %	67 %	83 %	61 %

³ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-645-4>

⁴ <https://docs.iza.org/dp9236.pdf>

2015	51 %	38 %	55 %	58 %	51 %	51 %	63 %	83 %	59 %
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

I den arbetsförmedlingsstatistik som arbets- och näringsministeriet upprätthåller kan man urskilja den del av dem som sysselsatts med lönesubvention som är arbetslösa tre månader efter att perioden med lönesubvention gått ut (se tabellen ovan). Av uppgifterna i arbetsförmedlingsstatistiken framgår också att de som sysselsatts med lönesubvention inom företag mer sällan är arbetslösa efter perioden med lönesubvention än de som sysselsatts i kommuner eller tredje sektorn. Inom kommunsektorn och tredje sektorn finns det dock skillnader i andelen arbetslösa. Andelen arbetslösa är högre jämfört med andra situationer i synnerhet när det gäller lönesubvention på 100 procent och sysselsättning som grundar sig på kommunernas sysselsättningsskyldighet. Bestämmelserna om sysselsättningsskyldighet har upphävts och ändringen har trätt i kraft den 2 september 2024. (L 398/2024 och L 399/2024, RP 13/2024 rd).

2.1.5 Finansiering av lönesubvention

Arbete som stöds med lönesubvention finansieras till utgången av 2024 med anslag under moment 32.30.51 Offentlig arbetskrafts- och företagsservice (reservationsanslag 2 år), 33.20.50 Statsandel till förtjänstskyddet och altemneringsersättningen inom arbetslöshetsförmånerna (förslagsanslag) samt 33.20.52 Statsandel till grundskyddet inom arbetslöshetsförmånerna (förslagsanslag) i statsbudgeten. Av arbetslöshetsförmånerna finansieras ett belopp som motsvarar grunddagpenningen och den överskjutande delen av de så kallade sysselsättningsanslagen under moment 32.30.51.

De anslag som budgeterats för lönesubvention under ovannämnda moment i statsbudgeten överförs från och med 2025 till statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen under moment 28.90.30. Arbetskraftsmyndigheterna har alltså kalkylmässigt tillgång till finansiering för lönesubventioner till samma belopp som i en situation där staten fortfarande skulle ansvara för beviljandet av lönesubvention 2025. Statsandelsfinansieringen är således icke-öronmärkt finansiering för lönesubvention. Således kan arbetskraftsmyndigheterna de facto för lönesubvention använda mindre anslag än den kalkylerade statsandelen eller rikta statsandelar till lönesubvention, om ett större utfall önskas än för närvarande.

2.1.6 Hur lönesubventionerat arbete tillgodoräknas i arbetsvillkoret⁵

Lönesubventionerat arbete räknas i regel inte in i löntagares arbetsvillkor. Ett undantag från huvudregeln är arbete som stöds med lönesubvention som beviljats en arbetstagare med funktionshinder eller en person som fyllt 60 år och som varit arbetslös länge, till den del det lönesubventionerade anställningsförhållandet varar längre än 10 månader. Syftet med lönesubvention som beviljats på ovannämnda grunder är att främja målgruppernas sysselsättning och deltagande i arbetslivet. Till skillnad från annat lönesubventionerat arbete är målet således inte i främsta hand sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden. Genom att

⁵ Utkastet till regeringens proposition till riksdagen har utarbetats under antagandet att riksdagen godkänner de ändringar i intjänandet av arbetsvillkor i lönesubventionerat arbete som föreslås i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och av vissa andra lagar (RP 13/2024 rd). Ändringarna avses träda i kraft den 2 september 2024.

lönesubventionerat arbete i regel inte räknas in i arbetsvillkoret har man strävat efter att stärka incitamenten efter det lönesubventionerade arbetet att söka sig till den öppna arbetsmarknaden.

Från ingången av 2025 ansvarar kommunerna till viss del för finansieringen av arbetsmarknadsstödet och även för finansieringen av grunddagpenningen och den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel. Finansieringsansvaret ökar stegvis ju längre arbetslösheten varar. Beräkningen enligt kalkylatorn för antalet dagar med arbetslöshetsförmån som inverkar på finansieringsansvaret börjar om från början, när personen uppfyller arbetsvillkoret. Eftersom lönesubventionerat arbete i regel inte räknas in i löntagarens arbetsvillkor med de undantag som beskrivs ovan, påverkar beviljandet av lönesubvention i de flesta fall inte kommunens finansieringsansvar.

2.2 Beredskapslagen och tryggnad av tillgången på arbetskraft inom kritiska sektorer

2.2.1 Uppgifter som enligt beredskapslagen ankommer på Arbetskraftsmyndigheten

Beredskapslagen (1552/2011) innehåller bestämmelser om myndigheternas förberedelser inför och befogenheter under undantagsförhållanden. I lagen föreskrivs det för Arbetskraftsmyndigheten uppgifter som hänför sig till tryggnaden av tillgången på arbetskraft inom kritiska sektorer.

I beredskapslagen föreskrivs det om arbetsförmedlingstvång, vilket innebär att en arbetsgivare som är verksam inom någon annan bransch än en sådan som är särskilt viktig med tanke på försvaret, skyddandet av befolkningen, dess hälso- och sjukvård eller försörjning eller försörjningsberedskapen under vissa undantagsförhållanden, såsom under ett väpnat angrepp mot Finland eller ett därmed jämförbart angrepp, får anställa endast arbetssökande som anvisas av Arbetskraftsmyndigheten. Syftet med bestämmelsen är att trygga tillgången på arbetskraft inom ovan nämnda branscher under vissa undantagsförhållanden.

Beredskapslagen innehåller därutöver bestämmelser om arbetsplikt. Om arbetsförmedlingstvång och begränsning av uppsägningsrätten inte är tillräckliga åtgärder med tanke på försvaret, skyddet av befolkningen, dess nödvändiga hälso- och sjukvård eller minimiförsörjning eller för att säkerställa en produktion som är särskilt viktig för försörjningsberedskapen under undantagsförhållanden som avses i 3 § 1 mom. 1 och 2 punkten i beredskapslagen, kan arbetsplikt åläggas. Det här innebär att varje i Finland bosatt person som är mellan 18 och 67 år och som har i lagen om hemkommun (201/1994) avsedd hemkommun i Finland är skyldig att utföra sådant arbete som är nödvändigt för att syftet med beredskapslagen ska kunna uppnås. Särskilt föreskrivs att varje i Finland bosatt person som är mellan 18 och 67 år och som är verksam inom hälso- och sjukvården och har fått utbildning inom denna sektor är skyldig att utföra sådant arbete inom hälso- och sjukvården som är nödvändigt för att syftet med beredskapslagen ska kunna uppnås under sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § 1 mom. 4-6 punkten i beredskapslagen.

En arbetspliktig ska för lämnande av uppgifter och förordnande till arbete efter inkallelse anmäla sig hos Arbetskraftsmyndigheten på sin bostads- eller vistelseort. Arbetskraftsmyndigheten ger en arbetspliktig ett arbetsförordnande av vilket framgår åtminstone den arbetspliktiges och arbetsgivarens namn, arbetsplatsens adress, arbetsuppgiften och vid vilken tidpunkt den arbetspliktige ska ta emot arbetspliktsarbetet. Arbetskraftsmyndigheten ska när den ger ett arbetsförordnande beakta de begränsningar i fråga om arbetsförordnanden som anges i beredskapslagen samt andra omständigheter som ska beaktas när arbetsförordnandet ges. Ett arbetsförordnande kan t.ex. inte ges en person som är i tjänst hos försvarsmakten eller en person som på förhand har reserverats för

befolkningsskyddsuppgifter eller kompletterande polisuppgifter. Som en beaktansvärd omständighet bör det nämnas att ett arbetsförordnande får ges till vårdnadshavaren till ett barn under sju år eller ett kroniskt eller långvarigt sjukt barn utanför den pendlingsregion som avses i lagen om offentlig arbeidskrafts- och företagsservice endast om upprätthållandet av med tanke på försvaret viktig produktion med beaktande av personens särskilda utbildning eller andra därmed jämförbara orsaker nödvändigt kräver det.

En person som arbeidskraftsmyndigheten genom ett arbetsförordnande har ålagt att arbeta i tjänst hos en viss arbetsgivare står i arbetspliktsförhållande. Arbetspliktsförhållandet upphör när arbeidskraftsmyndigheten befriar den arbetspliktige från det arbete som nämns i arbetsförordnandet. Arbetsgivaren är dessutom på begäran av arbeidskraftsmyndigheten skyldig att ge behövliga uppgifter om den arbetspliktsarbetskraft som har anställts och om användningen av den. Arbetsgivaren ska också omedelbart underrätta arbeidskraftsmyndigheten när det arbete som arbetsförordnandet avser upphör.

2.2.2 Arbetspliktsregistret

Bestämmelser om arbetspliktsregistret ingår i 103 § i beredskapslagen. Arbets- och näringsministeriet inrättar under vissa undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen för verkställighet av arbetsplikten och styrning av arbetskraften ett arbetspliktsregister för vilket ministeriet är personuppgiftsansvarig. Enligt gällande lag används uppgifterna i registret och uppgifter registreras utöver av arbets- och näringsministeriet också av närings-, trafik- och miljöcentralerna samt arbets- och näringsbyråerna. Dessa myndigheter ska se till att uppgifterna är riktiga innan de förs in i registret.

Arbetspliktsregistret innehåller uppgifter om de arbetspliktiga och om arbetsgivarna. I registret införs den arbetspliktiges identifikationsuppgifter och dessutom kan i registret införas uppgifter om den arbetspliktiges yrke, utbildning och sysselsättning samt försörjningsplikt, arbetsförmåga och anlitbarhet. I registret förs det dessutom in uppgifter om namnen på arbetsgivarna och om produktions- eller servicebranscher samt om var verksamhetsställena finns. Uppgifter som gäller hälsotillstånd eller funktionsnedsättning och som hänför sig till arbetsförmågan får registreras om det är nödvändigt att behandla uppgifterna för att de ska kunna beaktas på det sätt som avses i 99 § 1 mom. i beredskapslagen.

Arbetskraftsmyndigheten har utan hinder av vad som föreskrivs om hemlighållande av uppgifter rätt att för det i 103 § 1 mom. i beredskapslagen avsedda arbetspliktsregistret få behövliga uppgifter förutom av den registrerade också ur befolknings- och pensionsskyddsregistren och uppgifter om personer som arbetar inom medicinalvården samt hälso- och sjukvården ur de register som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården för. Arbetskraftsmyndigheten har dessutom utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av andra myndigheter få för en ändamålsenlig verkställighet av arbetsplikten behövliga uppgifter om företags eller andra sammanslutningars betydelse för landets försvar eller för tryggheten av landets näringsliv. Ur det inrättade arbetspliktsregistret kan därutöver utan hinder av bestämmelserna om hemlighållande av uppgifter lämnas ut uppgifter om personer som är verksamma inom hälso- och sjukvården till social- och hälsovårdsministeriet och regionförvaltningsverken för planering och organisering av arbetsplikt inom hälso- och sjukvården.

Uppgifterna i arbetspliktsregistret ska avföras ur registret sex månader efter det att tillämpningen av befullmäktigandeförordningen har upphört. De avförda uppgifterna arkiveras med stöd av arkivlagen (831/1994).

2.2.3 Inrättande av arbetspliktsregisteret i praktiken

Under den nuvarande beredskapslagens giltighetstid har det två gånger konstaterats råda undantagsförhållanden i Finland. Lagen tillämpades första gången våren 2020, då statsrådet i samverkan med republikens president konstaterade att undantagsförhållanden råder i Finland. Undantagsförhållanden konstaterades den 16 mars 2020 med stöd av 3 § 3 och 5 punkten i beredskapslagen på grund av covid-19-pandemin. Undantagsförhållandena våren 2020 konstaterades ha upphört den 15 juni 2020. Också det andra ibruktagandet av beredskapslagen våren 2021 hade samband med effekterna av covid-19-pandemin. I Finland rådde då undantagsförhållanden under tiden 1 mars–27 april 2021.

Statsrådets förordning om ibruktagning av befogenheten i enlighet med 95 § 2 mom. och tillämpning av 96–103 § i beredskapslagen (139/2020) trädde i kraft den 26 mars 2020. Genom förordningen blev det möjligt att använda arbetsplikt inom hälso- och sjukvården och införa ett arbetspliktsregister. Befogenheten förlängdes genom en förordning av statsrådet 177/2020.

Arbets- och näringsministeriet fattade den 6 april 2020 ett beslut om införande av ett arbetspliktsregister, enligt vilket arbets- och näringsministeriet tillsammans med utvecklings- och förvaltningscentret bereder verkställigheten av arbetsplikt. I praktiken innebär detta att utvecklings- och förvaltningscentret skapade beredskap för att ta i bruk arbetspliktsregistret och avsikten var att med hjälp av registret bereda verkställigheten av arbetsplikten, det vill säga anmälan som arbetspliktig, förmedling av arbetskraft, beslutsfattande som gäller arbetsplikten samt övervakning av arbetspliktsförhållandena. Arbets- och näringsministeriet begärde behövliga uppgifter för arbetspliktsregistret ur befolknings- och pensionsskyddsregistren samt ur Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens register, men utvecklings- och förvaltningscentret sammanställde utifrån erhållna personuppgifter ett arbetspliktsregister. Så långt som att fastställa arbetsplikt gick det emellertid inte, och de insamlade personuppgifterna avfördes ur registret. Utvecklings- och förvaltningscentret har också därefter under normala förhållanden ansvarat för upprätthållandet och testningen av den tekniska beredskapen för att ta i bruk det arbetspliktsregister som ska inrättas under undantagsförhållanden, så att arbetspliktsregistret snabbt kan tas i bruk under undantagsförhållanden. Utvecklings- och förvaltningscentret har alltså genom den praktiska verksamheten fått en central roll när det gäller att upprätthålla arbetspliktsregistrets funktionsberedskap och inrätta ett register under undantagsförhållanden.

2.2.4 Beredskapslagens förhållande till självstyrelselagen för Åland

Bestämmelser om landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet finns i 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Bestämmelser om rikets lagstiftningsbehörighet finns i 27 § i den lagen. Riket har enligt 27 § 34 punkten i självstyrelselagen för Åland lagstiftningsbehörighet bland annat i fråga om beredskap inför undantagsförhållanden. Beredskapslagen ska således tillämpas också på Åland (bl.a. GrUU 6/2009 rd, GrUB 1/2021 rd).

Med stöd av självstyrelselagen har landskapet Åland lagstiftningsbehörighet även i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar samt i fråga om främjande av sysselsättningen (18 § 1 mom. 1 och 23 punkten i självstyrelselagen för Åland).

I självstyrelselagens 30 § föreskrivs om behörighet och förfaranden mellan riksmyndigheterna och landskapsmyndigheterna. Huvudregeln är att förvaltningen i angelägenheter som faller inom rikets lagstiftningsbehörighet ankommer på riksmyndigheterna. Med stöd av 1 mom. 4 punkten i den paragrafen ska riksmyndigheterna beakta att en person som har hembygdsrätt kan åläggas fullgörande av arbetsplikt som gäller medborgarna allmänt endast i civila uppgifter

inom landskapet Åland. Stadgandet avser dock att gälla endast egentlig undantagslagstiftning som på grund av exceptionella förhållanden kräver ingrepp i medborgarnas allmänna rättigheter eller en genomgripande reglering av näringslivet.

I 32 § i självstyrelselagen för Åland föreskrivs det om ett system enligt vilket uppgifter som hör till riksförvaltningen med landskapsregeringens samtycke för viss tid eller tills vidare kan överföras på en landskapsmyndighet med en så kallad överenskommelseförordning. I nuläget är det dock inte möjligt att genom en överenskommelseförordning överföra sådana uppgifter på en landskapsmyndighet som till exempel en kommunbaserad myndighet ansvarar för.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 29/2022 rd, s. 12) om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av beredskapslagen och 79 § i värnpliktslagen (RP 63/2022 rd) konstaterat bland annat följande:

Grundlagsutskottet har i samband med att beredskapslagen stiftades konstaterat att tillämpningen av beredskapslagen även på Åland i praktiken kan leda till att sådana förvaltningsuppgifter som landskapsmyndigheterna normalt sköter kan överföras på riksmyndigheterna när beredskapslagen tillämpas. Utskottet har med beaktande av Ålands ställning ansett det viktigt att det utöver hur uppgifterna vid beredskapen inför undantagsförhållanden ska ordnas också avgörs genom en överenskommelseförordning hur de förvaltningsuppgifter som beror på att beredskapslagen tillämpas ska ordnas i landskapet Åland (GrUU 6/2009 rd, s. 15/II, se även GrUB 1/2021 rd, stycke 21).

Grundlagsutskottet fäste i sitt utlåtande (GrUU 29/2022 rd, s. 12) också mer allmänt uppmärksamhet vid att beredskapslagen delvis innehåller bestämmelser om till exempel avvikelser från sådan rikslagstiftning som inte tillämpas i landskapet Åland och om befogenheter för myndigheter som inte är verksamma i landskapet Åland. Utskottet ser det som nödvändigt att lagstiftningen till dessa delar kompletteras och förtydligas i kommande lagstiftningsreformer.

2.2.5 Totalreformen av beredskapslagen

En revidering av beredskapslagen pågår för närvarande. I totalreformen bedöms hur tidsenlig lagen är, hur lagen fungerar och hur den behöver utvecklas. Som en del av uppdraget är ett av målen med reformen också att se till att det inte på Åland på grund av lagstiftningen råder oklarhet om tillämpningen av beredskapslagen eller befogenhetsfördelningen mellan landskapet Åland och riket under undantagsförhållanden.

För beredningen av totalreformen har det tillsatts en arbetsgrupp bestående av företrädare för ministerierna och republikens presidents kansli, juridiska sakkunniga samt en parlamentarisk uppföljningsgrupp som ska följa och stödja dess arbete. Avsikten är att regeringspropositionen ska lämnas till riksdagen hösten 2025.

2.2.6 EU:s allmänna dataskyddsförordning

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (nedan dataskyddsförordning) har tillämpats i medlemsstaterna alltsedan maj 2018. Denna förordning skyddar fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter. Nedan beskrivs förordningens innehåll särskilt till den del den medger medlemsstaterna

handlingsutrymme eller den ålägger medlemsstaterna en skyldighet att precisera bestämmelserna i förordningen.

Trots att dataskyddsförordningen är direkt tillämplig lagstiftning, ger den i vissa hänseenden medlemsstaterna direktivliknande nationellt handlingsutrymme. Med nationellt handlingsutrymme avses den prövningssmarginal som ges i dataskyddsförordningen och inom vilken lagstiftaren i en medlemsstat kan utfärda eller behålla gällande nationell rätt. Genom sådan nationell rätt kompletteras eller preciseras bestämmelserna i förordningen. Bestämmelserna utgör stommen för regelverket om behandlingen av personuppgifter. Sådan preciserande eller kompletterande nationell rätt ska sålunda alltid läsas tillsammans med dataskyddsförordningen.

I artikel 5 i dataskyddsförordningen föreskrivs det om principer för behandling av personuppgifter. Den personuppgiftsansvarige svarar för att principerna enligt artikel 5 följs och ska också kunna påvisa att så är fallet. Den i artikel 5 föreskrivna principen för ändamålsbegränsning innebär att personuppgifter ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. En annan central princip är uppgiftsminimering, som innebär att personuppgifterna ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas.

Behandlingsgrund

I artikel 6 i dataskyddsförordningen föreskrivs det om villkor som ska vara uppfyllda för att behandlingen av personuppgifter ska vara laglig. Endast artikel 6.1 c och e har betraktats som eventuella grunder för behandling av personuppgifter för myndigheterna. Enligt artikel 6.1 c är behandling av personuppgifter laglig, om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige, och enligt artikel 6.1 e är behandlingen laglig om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.

Enligt artikel 6.2 i dataskyddsförordningen får medlemsstaterna behålla eller införa mer specifika bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i denna förordning med hänsyn till behandling för att efterleva punkt 1 c och e genom att närmare fastställa specifika krav för uppgiftsbehandlingen och andra åtgärder för att säkerställa en laglig och rättvis behandling. Bestämmelsen möjliggör alltså kompletterande nationell lagstiftning.

Av artikel 6.3 i dataskyddsförordningen framgår att om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige, ska behandlingsgrunden fastställas antingen i enlighet med unionsrätten eller den medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Syftet med behandlingen ska fastställas i lagstiftningen i fråga. Lagstiftningen kan innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i dataskyddsförordningen. Denna punkt innehåller alltså både en skyldighet att i den nationella lagstiftningen föreskriva om grunden för och ändamålen med behandlingen och en möjlighet att föreskriva också om annat.

I artikel 9.1 i dataskyddsförordningen förbjuds behandling av särskilda kategorier av personuppgifter. Sådana uppgifter är bl.a. uppgifter om hälsa samt ras eller etniskt ursprung. Undantag från behandlingsförbudet anges i artikel 9.2.

Register och personuppgiftsansvarig

I dataskyddsförordningen avses med register en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgänglig enligt särskilda kriterier, oavsett om samlingen är centraliserad, decentraliserad eller spridd på grundval av funktionella eller geografiska förhållanden (artikel 4.6).

I dataskyddsförordningen avses med personuppgiftsansvarig en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller ett annat organ som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. Om ändamålen och medlen för behandlingen bestäms av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt kan den personuppgiftsansvarige eller de särskilda kriterierna för hur denne ska utses föreskrivas i unionsrätten eller i medlemsstaternas nationella rätt (artikel 4.7). Definitionen gör det möjligt att föreskriva om den personuppgiftsansvarige i den nationella lagstiftningen.

Det kan finnas flera personuppgiftsansvariga. Om det finns flera personuppgiftsansvariga ska de enligt förordningen under öppna former fastställa sitt respektive ansvar. Enligt artikel 26 i dataskyddsförordningen kan de gemensamt personuppgiftsansvariga och deras ansvarsområden även fastställas genom en medlemsstats nationella rätt. De personuppgiftsansvarigas respektive ansvar eller den nationella rätten ska på lämpligt sätt återspegla de gemensamt personuppgiftsansvarigas respektive roller och förhållanden gentemot registrerade. Den registrerade får utöva sina rättigheter enligt förordningen med avseende på och emot var och en av de personuppgiftsansvariga oberoende av de gemensamt personuppgiftsansvarigas ansvarsfördelning.

2.3 Bedömning av nuläget

2.3.1 Lönesubvention

Fördelning av lönesubventioner och besparingar

Enligt utredningar om lönesubventionens verkningsfullhet är verkningsfullheten sämst när lönesubvention har beviljats den offentliga sektorn. I tider med knappa ekonomiska resurser är det motiverat att lönesubvention riktas så effektivt som möjligt.

I syfte att rikta lönesubventioner till den privata och tredje sektorn har det gjorts ändringar i lagstiftningen som trädde i kraft i juli 2023. Utöver de åtgärder som redan vidtagits är det möjligt att främja den i regeringsprogrammet fastställda riktningen av lönesubventioner till den privata och tredje sektorn genom att begränsa möjligheten att bevilja subventioner till den offentliga sektorn.

För att riktningen till den privata och tredje sektorn ska vara så effektiv som möjligt, är det motiverat att begränsa beviljandet av lönesubvention till kommuner och samkommuner. För närvarande beviljas merparten av lönesubventionen inom den offentliga sektorn till kommuner och samkommuner. Lönesubvention som beviljats kommuner och samkommuner på basis av utveckling av yrkeskompetensen betalas till ett belopp av uppskattningsvis cirka 35 miljoner euro per år beräknat utifrån de lönesubventionsperioder som inleddes efter lönesubventionsreformen 2023. Tidigare har lönesubvention som beviljats kommuner och samkommuner på basis av utveckling av yrkeskompetensen betalats till ett belopp av uppskattningsvis cirka 10-20 miljoner euro mer per år. Beloppet av den lönesubvention som beviljats kommuner och samkommuner för att förbättra yrkeskompetensen motsvarar således till sin omfattning väl den minskning av finansieringen med 37 miljoner euro som fastslogs i regeringsprogrammet. Det kan således anses att en begränsning av beviljandet av

lönesubvention till kommuner och samkommuner kalkylmässigt minskar kommunernas uppgifter på motsvarande sätt som minskningen av finansieringen.

Den besparing som eftersträvas i regeringsprogrammet kan uppnås utan att man ingriper i möjligheten att bevilja lönesubvention till personer som har en särskilt svag ställning på arbetsmarknaden. I fråga om dessa målgrupper är syftet med lönesubvention att främja sysselsättningen och deltagandet på arbetsmarknaden under själva perioden med lönesubvention.

Överföring av en person som anställts med lönesubvention

Av förutsättningarna för överföring av en person som anställts med lönesubvention framgår inte för närvarande entydigt att den arbetsgivare som tar emot den som anställts med lönesubvention uppfyller kravet på vilka aktörer lönesubvention kan beviljas. Lagstiftningen behöver preciseras så att den arbetsgivare som tar emot den som anställts ska vara en aktör som kan beviljas lönesubvention.

2.3.2 Beredskapslagen

Uppgifter som enligt beredskapslagen ankommer på Arbetskraftsmyndigheten

Termen "arbetskraftsmyndighet", som används i beredskapslagen, definieras inte närmare i beredskapslagen. I samband med tillämpningen av beredskapslagen har med Arbetskraftsmyndighet avsetts åtminstone Arbets- och näringsministeriet, Arbets- och näringsbyråerna (nedan TE-byrån), Utvecklings- och förvaltningscentret och NTM-centralerna. I praktiken hör verkställighetsuppgifter som gäller Arbetsförmedlingstvång och åläggande av Arbetsplikt för närvarande till Arbets- och näringsbyråernas uppgifter. Eftersom Arbets- och näringsbyråerna kommer att läggas ned den 1 januari 2025 när lagen om ordnande av Arbetskraftsservice träder i kraft och ansvaret för ordnande av offentlig Arbetskraftsservice överförs till kommun- eller samkommunsbaserade Arbetskraftsmyndigheter, vore det ändamålsenligt att det i beredskapslagen föreskrivs att med Arbetskraftsmyndighet avses de aktörer som under normala förhållanden ansvarar för ordnandet av Arbetskraftsservice. I detta sammanhang föreslås inga ändringar i de uppgifter i anslutning till Arbetsförmedlingstvång och åläggande av Arbetsplikt som föreskrivs för Arbetskraftsmyndigheten i beredskapslagen. Eventuella behov av ändringar i uppgifterna bedöms som en del av totalreformen av beredskapslagen.

Arbetspliktsregistret

Den praktiska tillämpningen av beredskapslagen under covid-19-pandemin har visat att man inte har varit helt uppdaterad i fråga om beredskapslagens nuvarande bestämmelser om personuppgiftsansvar samt Arbets- och näringsministeriets och Utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter. I praktiken ansvarar Utvecklings- och förvaltningscentret för närvarande för den tekniska beredskapen för att ta i bruk Arbetspliktsregistret under normala förhållanden. Utvecklings- och förvaltningscentret svarade dessutom under undantagsförhållandena under covid-19-pandemin på uppdrag av Arbets- och näringsministeriet för de operativa åtgärderna i fråga om Arbetspliktsregistret, såsom upprätthållande, ibruktagande, överföring av nödvändiga personuppgifter enligt rådande situation från andra myndigheter till registret (en del av inrättandet) och säkerställande av registrets dataskydd. Dessutom har Arbets- och näringsbyråerna samt Närings-, trafik- och miljöcentralerna haft rätt att använda och föra in uppgifter i Arbetspliktsregistret. Läsande, införande och uppdatering av

uppgifter i registret kan som helhet anses ha karaktären av uppgifter som hör till den registeransvarige. Arbets- och näringsministeriet kan således inte längre ensamt anses vara personuppgiftsansvarig för arbetspliktsregistret. Arbets- och näringsministeriet kan således inte längre ensamt anses vara personuppgiftsansvarig för arbetspliktsregistret. Det är nödvändigt att ändra lagstiftningen till denna del så att den motsvarar nuläget.

Beredskapslagens 103 § 3 mom. innehåller bestämmelser om arbetskraftsmyndighetens rätt att få uppgifter. Eftersom det i beredskapslagen inte definieras vilken aktör som avses med arbetskraftsmyndighet, förblir det oklart också vilken myndighet eller vilka myndigheter som har den rätt att få uppgifter som avses i 103 § 3 mom. i beredskapslagen.

Enligt gällande lag om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009) är arbets- och näringsbyråerna lokalförvaltningsmyndigheter som lyder under NTM-centralerna och som NTM-centralen inrättar och drar in. Utvecklings- och förvaltningscentrets verksamhet tjänar närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas strategiska mål. De myndigheter som ordnar och tillhandahåller offentlig arbetskraftsservice är således för närvarande nära kopplade till varandra och dessutom styrs de av arbets- och näringsministeriet, vilket för sin del också har kunnat inverka på den nuvarande regleringen i beredskapslagen och tolkningen av den. När ansvaret för att ordna offentlig arbetskraftsservice överförs till de kommunbaserade arbetskraftsmyndigheterna den 1 januari 2025 kommer utvecklings- och förvaltningscentrets samt närings-, trafik- och miljöcentralernas roll när det gäller uppgifter i anslutning till ordnandet av arbetskraftsservice att förändras. Därutöver kommer arbets- och näringsbyråerna att läggas ned, vilket innebär att också behovet av en exakt definition av myndigheterna i beredskapslagen accentueras.

I gällande 103 § 3 mom. i beredskapslagen hänvisas till det register som avses i 1 mom., vilket torde kunna tolkas att arbets- och näringsministeriet, som enligt gällande 1 mom. upprättar registret, och närings-, trafik- och miljöcentralerna samt arbets- och näringsbyråerna, som enligt gällande 1 mom. använder registret och för in uppgifter i det, åtminstone har den rätt att få uppgifter som avses i första meningen i 3 mom. Under covid-19-pandemin har också utvecklings- och förvaltningscentret, som svarade för ibruktageandet av registret, betraktats som arbetskraftsmyndighet, eftersom det inte fanns någon definitionsbestämmelse.

Eftersom det för närvarande inte i beredskapslagen föreskrivs vilken myndighet som ska svara för fullgörandet av arbetsplikten, står det inte klart vilken myndighet som för närvarande har den rätt att få uppgifter som avses i andra meningen i 103 § 3 mom.

Arbetskraftsmyndighetens uppgifter och landskapet Åland

De bestämmelser i beredskapslagen som är föremål för bedömning i denna proposition omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet och tillämpas i landskapet Åland. Grundlagsutskottet har emellertid ansett det viktigt att skötseln av sådana förvaltningsuppgifter som avses i beredskapslagen avgörs genom en överenskommelseförordning, om sådana förvaltningsuppgifter som landskapsmyndigheterna normalt sköter överförs på riksmyndigheterna när beredskapslagen tillämpas. Under normala förhållanden har landskapet Åland lagstiftningsbehörighet i fråga om främjande av sysselsättningen. Detta innebär bland annat arbetskraftsservice, som även innefattar arbetsförmedling.

Med stöd av 27 § 34 punkten i självstyrelselagen för Åland ska arbetsförmedlingstvång och arbetsplikt anses vara angelägenheter som ska hänföras till rikets lagstiftningsbehörighet. Av 30 § i självstyrelselagen framgår att förvaltningen i angelägenheter som faller inom rikets

lagstiftningsbehörighet ankommer på riksmyndigheterna. Enligt 30 § 4 punkten i den lagen kan fullgörandet av arbetsplikt som gäller medborgarna allmänt för den som har hembygdsrätt endast åläggas i civila uppgifter inom landskapet. Förhållandet mellan beredskapslagen och självstyrelselagen för Åland i fråga om arbetsplikt och arbetsförmedlingstvång preciseras inte för närvarande i rikets lagstiftning i fråga om den behöriga myndigheten i landskapet Åland. Grundlagsutskottet har ansett det nödvändigt att beredskapslagen kompletteras och förtydligas när det är fråga om befogenheter för sådana myndigheter som inte är verksamma i landskapet Åland. De arbetskraftsmyndigheter som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice är enligt förslaget inte verksamma i landskapet Åland. Utan särskilda bestämmelser föreslås arbetskraftsmyndigheterna vara behöriga i uppgifter som gäller arbetsförmedlingstvång och verkställighet av arbetsplikt också på Åland. När det gäller verkställigheten av dessa uppgifter är det oklart vilken arbetskraftsmyndighet som i praktiken skulle kunna verkställa uppgifterna också i landskapet Åland så att verkställigheten fungerar smidigt under undantagsförhållanden. Därför är det ändamålsenligt att det i landskapet Åland är den landskapsmyndighet som är förtrogen med arbetsmarknadsläget där som ansvarar för arbetsförmedlingstvång och verkställighet av arbetsplikt och inte den arbetskraftsmyndighet som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Detta förutsätter att uppgiften åläggs en riksmyndighet för att uppgiften genom en överenskommelseförordning ska kunna överföras på en myndighet i landskapet Åland.

3 Målsättning

Målet för propositionen är i enlighet med regeringsprogrammet att anpassa utgifterna inom de offentliga finanserna. Avsikten är att i enlighet med regeringsprogrammet minska sysselsättningsanslagen med 37 miljoner euro från och med 2025 så att kommunernas uppgifter minskar till en grad som motsvarar besparingen. Ett syfte med denna proposition är att uppnå denna besparing på 37 miljoner euro. Därutöver är målet i enlighet med regeringsprogrammet att rika lönesubventioner särskilt till den privata och tredje sektorn. Syftet med denna proposition är dessutom att se till att bestämmelserna om arbetskraftsmyndigheten i beredskapslagen ska motsvara de förändringar som skett hos myndigheterna till följd av överföringen av organiseringsansvaret för arbetskraftsservice.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Lönesubvention

I propositionen föreslås det att kommuner eller samkommuner ska kunna beviljas lönesubvention eller fortsätta med lönesubvention endast med stöd av 87 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (sysselsättning av arbetstagare med funktionshinder) eller 89 § i den lagen (sysselsättning av en person som fyllt 60 år och varit arbetslös länge). Enligt förslaget ska kommuner eller samkommuner inte längre kunna beviljas lönesubventioner för att förbättra arbetstagares yrkeskompetens. Arbetskraftsmyndigheten ska emellertid kunna bevilja lönesubvention till Helsingfors stad för förbättring av yrkeskompetensen till den del den sysselsatta sysselsätts i sådana uppgifter för vilka välfärdsområdet svarar på annat håll i Finland. Samtidigt preciseras lagen så att lönesubvention för förbättring av yrkeskompetensen även i fortsättningen kan beviljas en välfärdssammanslutning.

Beredskapslagen

I beredskapslagen föreslås sådana ändringar som följer av överföringen av organiseringsansvaret för arbetskraftsservice. De arbetskraftsmyndigheter som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice föreslås ansvara för uppgifter som gäller arbetsförmedlingstvång och åläggande av arbetsplikt.

Bestämmelserna om arbetspliktsregistret ska preciseras så att de motsvarar den reglering som tillämpades under covid-19-pandemin, så att arbets- och näringsministeriet utvecklings- och förvaltningscentret och arbetskraftsmyndigheterna är gemensamt personuppgiftsansvariga för arbetspliktsregistret. Dessutom preciseras bestämmelserna om rätten att få uppgifter i anslutning till arbetspliktsregistret och verkställigheten av arbetsplikten så att de myndigheter som har rätt att få uppgifter tydligare framgår av bestämmelserna.

I propositionen föreslås också att utvecklings- och förvaltningscentret ska ansvara för arbetsförmedlingstvång och verkställighet av arbetsplikt i landskapet Åland. Detta är nödvändigt för att dessa uppgifter genom en överenskommelseförordning ska kunna överföras på en myndighet i landskapet Åland. Överenskommelsen ingås och republikens presidents förordning om saken bereds separat.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Lönesubvention

Genom de föreslagna ändringarna ska andelen arbete av det lönesubventionerade arbetet inom den offentliga sektorn minskas. Enligt arbetsförmedlingsstatistiken inleddes 4 726 perioder med lönesubvention i kommuner eller samkommuner under tiden 1 juli 2023–30 april 2024. Av dessa perioder var 1 261 sådana att lönesubvention hade beviljats på grund av nedsatt arbetsförmåga och 187 på grund av att personen hade fyllt 60 år och varit arbetslös länge. Således utesluter den föreslagna avgränsningen av målgrupper under den ovan angivna granskningsperioden cirka 69 procent av de perioder med lönesubvention som inletts i kommuner och samkommuner.

Perioderna med lönesubvention är i genomsnitt kortare i kommuner och samkommuner än inom den privata sektorn. Således blir förändringen mindre än vad som beskrivs ovan om man granskar de personer som i genomsnitt är sysselsatta. Efter reformen av systemet med lönesubvention har beviljandet av lönesubvention på grund av nedsatt arbetsförmåga ökat betydligt. Vid inledningen av perioder med lönesubvention har förändringen kunnat ses genast efter reformen, men i fråga om dem som i genomsnitt är sysselsatta sker förändringen med fördröjning. Den föreslagna avgränsningen av målgrupperna utesluter i genomsnitt cirka 75 procent av perioderna med lönesubvention för dem som varit sysselsatta med lönesubvention i kommuner och samkommuner under den ovan angivna granskningsperioden.

Den uppskattade besparingen i kostnaderna för ordnande av arbetskraftsservice jämfört med nuläget är enligt de statistiska uppgifter som beskrivs ovan cirka 35–53 miljoner euro. Den eftersträlvade besparingen på 37 miljoner euro ligger inom det ovan uppskattade variationsintervallet nära den nedre gränsen. Eftersom beloppet av lönesubvention som beviljas för arbetstagare med funktionshinder ökar och antalet personer som i genomsnitt varit sysselsatta reagerar med fördröjning, kan det antas att konsekvenserna av ändringen sannolikt kommer att ligga nära den nedre gränsen för variationsintervallet. Sänkningen av sysselsättningsanslaget med 37 miljoner euro från och med 2025 i enlighet med

regeringsprogrammet har beaktats i statsandelen för kommunal basservice i planen för de offentliga finanserna för 2025–2028. Sänkningen riktar sig mot uppgiften att ordna arbetskraftsservice, för vilken de kalkylerade kostnaderna baserar sig till hälften på storleken av den arbetsföra befolkningen i kommunen och till hälften på antalet arbetslösa och personer som deltar i arbetskraftsservice i kommunen. Med beaktande av alla sektorer har lönesubventioner årligen betalats ut till ett belopp på cirka 200–250 miljoner euro, så den eftersträlvade besparingen motsvarar uppskattningsvis cirka 15–19 procent av alla lönesubventionsutgifter.

Enligt 11 § 1 mom. i lagen om införande av lagen om ordnande av arbetskraftsservice och vissa lagar som har samband med den (383/2023) tillämpas på service, stöd, subvention, ersättning eller understöd enligt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice de bestämmelser som var i kraft vid ikraftträdandet av lagen om ordnande av arbetskraftsservice, om servicen har börjat eller stödet, subventionen, ersättningen eller understödet har beviljats före ikraftträdandet av den lagen. Således kan arbetet för den som sysselsatts 2024 med lönesubvention i kommuner eller samkommuner för förbättrande av yrkeskompetensen fortsätta till den slutdag som anges i beslutet om beviljande, även om sysselsättningen fortsätter 2025. På grund av övergångsskedet kan utgifterna för lönesubvention 2025 minska med uppskattningsvis cirka 60-70 procent i förhållande till besparingen i de långsiktiga utgifterna, dvs. cirka 21–32 miljoner euro.. År 2026 minskar utgifterna redan nästan fullt ut med undantag för långa perioder med lönesubvention som beviljats för läroavtalsutbildning. Deras andel av perioderna med lönesubvention är dock liten.

Till den del kommunerna inte anställer arbetstagare för sådana uppgifter som de som får arbete med lönesubvention utför, sparar kommunerna den del av lönekostnaderna som inte finansieras med statsandelar. Kommunernas lönekostnader ökar emellertid till den del kommunerna anställer arbetslösa arbetssökande som uppfyller villkoren för beviljande av lönesubvention för uppgifterna utan lönesubvention. Propositionens konsekvenser för den kommunala ekonomin är alltså förenade med osäkerhet. Konsekvenserna beror på i vilken mån enskilda kommuner finner det nödvändigt att anställa ny personal för att ersätta den personal som tidigare anställdes med lönesubvention och på hurdan personal som anställs i detta syfte. Lönesubventionen är avsedd att kompensera den antagna minskningen i produktiviteten hos en sysselsatt person. Teoretiskt sett kan således för arbetsgivaren ett mindre antal arbetstagare vara tillräckligt för att uppnå den eftersträlvade arbetsprestationen, om arbetsgivaren kan anställa andra än personer som uppfyller villkoren för lönesubvention. I verkligheten kan de som får arbete med lönesubvention emellertid till sin produktivitet vara närmare andra arbetstagare än den compensation för minskad produktivitet som betalas i form av lönesubvention, varvid det för att uppnå motsvarande produktivitet inte vore möjligt att minska antalet arbetstagare så att det motsvarar lönesubventionens belopp. När det gäller statsandelsåligganden inom kommunal basservice beaktas kostnadseffekten på riksnivå i efterhand vid justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

Ur de arbetslösa arbetssökandenas synvinkel skulle ändringen i viss mån minska möjligheterna att få arbete med lönesubvention. Enligt undersökningar om lönesubventionens effekt ökar inkomsterna inte för dem som får arbete med lönesubvention i kommuner eller samkommuner i jämförelse med en matchad kontrollgrupp på grund av sysselsättning med lönesubvention efter perioden med lönesubvention. Inkomsterna för den som sysselsätts under själva perioden med lönesubvention är emellertid i regel högre under den tid personen är arbetslös. Ändringen kan således ha en indirekt effekt på de disponibla inkomsterna för arbetslösa arbetssökande till den del de arbetssökande utan den föreslagna ändringen skulle ha kunnat sysselsättas i arbete med lönesubvention i kommunen och om kommunen inte skulle sysselsätta personerna i fråga utan lönesubvention.

I tabellen nedan beskrivs inkomsterna för personer som sysselsatts med lönesubvention i kommuner och samkommuner under perioden med lönesubvention samt före och efter den perioden. Siffrorna är medeltal för personer i arbete med lönesubvention inom kommunsektorn, och i tabellen har det inte tagits ställning till hur stora inkomsterna skulle ha varit om personerna inte hade sysselsatts med lönesubvention.

Tabell 2 Inkomster i genomsnitt per månad under perioden med lönesubvention för personer som sysselsatts med lönesubvention i kommuner eller samkommuner både före och efter perioden med lönesubvention år 2019

2019	Utkomstskydd för arbetslösa	Allmänt bostadsbidrag	Utkomststöd	Lön	Totalt
Före sysselsättningstiden	771	284	53	192	1299
Under sysselsättningstiden	155	229	15	1633	2032
Efter sysselsättningstiden	689	236	34	499	1458

Källa: Finansministeriet, material från arbetsförmedlingsstatistiken, register över utbetalare av arbetslöshetsförmåner, det nationella inkomstregistret

Enligt uppgifterna i tabellen har inkomsterna för dem som under perioden med lönesubvention sysselsattes med lönesubvention i kommuner eller samkommuner 2019 varit cirka 730 euro högre per månad än innan perioden med lönesubvention började. Under en period med lönesubvention på fem månader var personens inkomster cirka 3 650 euro högre än när personen var arbetslös, om inkomsterna förblir på samma nivå som före lönesubventionen. Enligt prisnivån för 2023 höjt med konsumentprisindex skulle inkomsterna under en period med lönesubvention på fem månader ha varit cirka 4 275 euro högre än när personen var arbetslös. Konsekvenserna för inkomsterna under en period med lönesubvention på tio månader blir dubbelt så stora, om personens inkomster inte ändras under denna tid när personen blir arbetslös. Med beaktande av beskattningen av förvärvsinkomster är konsekvenserna för de disponibla inkomsterna ändå mindre.

Under åren 2019-2023 har antalet personer som sysselsatts med lönesubvention som beviljats kommuner och samkommuner för att förbättra yrkeskompetensen i genomsnitt varit cirka 4 200–5 500 årligen. Antalet lönesubventionsperioder som inletts årligen har varierat mellan cirka 4 800 och 8 400. Den föreslagna avgränsningen av möjligheten att få lönesubvention gäller uppskattningsvis det antal arbetslösa arbetssökande som anges ovan och konsekvenserna för personernas inkomster under tiden för en eventuell förlorad lönesubventionsperiod uppgår i genomsnitt till vad som beskrivs ovan. Eftersom lönesubvention är ett stöd som är beroende av prövning är det inte i efterhand möjligt att konstatera för vilka personer ändringen har utgjort ett hinder för möjligheten att sysselsättas i lönesubventionerat arbete. Det är inte heller möjligt att bedöma vad som händer med dessa personer om de inte har möjligheten att få lönesubventionerat arbete i en kommun eller samkommun.

Beredskapslagen

De arbetskraftsmyndigheter som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice beräknas under normala förhållanden orsakas ringa kostnader för överföringen av de uppgifter som anges i beredskapslagen. Kostnader uppstår bl.a. i fråga om genomförandet av den beredskap som avses i 3 kap. 12 § i beredskapslagen, som efter ändringen också föreslås gälla arbetskraftsmyndigheten i fråga om arbetsförmedlingstvång och verkställighet av arbetsplikt.

De kostnader som ändringen av personuppgiftsansvaret för arbetspliktsregistret medför för utvecklings- och förvaltningscentret samt arbets- och näringsministeriet motsvarar enligt uppskattning de nuvarande kostnaderna. Ändringen bedöms därutöver medföra ringa kostnader för arbets- och näringsministeriet i anslutning till att ministeriet inom sitt eget ansvarsområde kan samordna beredskapen med de arbetskraftsmyndigheter som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice och andra myndigheter. Samordningen bedöms medföra ringa kostnader även för utvecklings- och förvaltningscentret, närings-, trafik- och miljöcentralerna och arbetskraftsmyndigheterna.

Under undantagsförhållanden fungerar man med den myndighetsorganisation som tillämpas under normala förhållanden. Under undantagsförhållanden ska myndigheterna internt ordna sina uppgifter så att sådana uppgifter som hänför sig till verkställigheten av arbetsplikt prioriteras framom andra uppgifter. Det här innebär att resurserna ska omfördelas under undantagsförhållanden, och de föreslagna ändringarna bedöms inte ha några konsekvenser för årsverken. Om man skulle bli tvungen att tillämpa befogenheter enligt beredskapslagen under undantagsförhållanden, kan arbetskraftsmyndigheterna förorsakas kostnader för verkställigheten av arbetsplikten t.ex. i form av brevpост och dessutom kan ibruktagandet av arbetspliktsregistret i nödvändig omfattning medföra ringa merkostnader. Under undantagsförhållanden kan verkställigheten av arbetsförmedlingstvång och arbetsplikt emellertid också medföra oförutsedda kostnader för myndigheterna. Detta beror emellertid på undantagsförhållandenas karaktär, och därför är det också svårt att på förhand exakt uppskatta kostnaderna.

Den föreslagna överföringen av arbetsförmedlingstvång genom en överenskommelseförordning till en myndighet i landskapet Åland medför under normala förhållanden ringa kostnader, eftersom uppgiften är ny och kräver beredskap. Om uppgiften inte överförs genom en överenskommelseförordning, kan utvecklings- och förvaltningscentret under undantagsförhållanden orsakas merkostnader för verkställigheten av arbetsförmedlingstvång, som emellertid täcks genom organisering av personalen under undantagsförhållanden vilket redogörs ovan.

4.2.2 Konsekvenser för sysselsättningen och för de grundläggande och mänskliga rättigheterna

Lönesubvention

Om lönesubvention inte skulle kunna beviljas kommuner eller samkommuner till exempel på grund av brister i yrkeskompetensen, kommer andelen personer som sysselsätts med lönesubvention som beviljats den offentliga sektorn att minska med uppskattningsvis cirka 15 procentenheter av de personer som sysselsätts med lönesubvention. Av dem som sysselsätts med lönesubvention efter lönesubventionsreformen har i genomsnitt cirka 26 procent varit sysselsatta inom den offentliga sektorn och cirka 31 procent av lönesubventionerna har beviljats den offentliga sektorn.

Den föreslagna ändringen bedöms inte ha några betydande konsekvenser för sysselsättningen på lång sikt. I ljuset av de undersökningar som det redogörs för ovan verkar sysselsättning med

lönesubvention inom den offentliga sektorn huvudsakligen endast leda till kortvarig sysselsättning. Det att sysselsättningen med lönesubvention minskar inom den offentliga sektorn kan leda till att sysselsättningen minskar till den del kommunerna inte anställer arbetstagare för sådana uppgifter som de som sysselsätts med lönesubvention skulle utföra eller kommunerna anställer mindre personal för sådana uppgifter än i en situation där de kan få lönesubvention för sysselsättning. Trots att lönesubventionerat arbete inom den offentliga sektorn inte bedöms ha betydande konsekvenser för sysselsättningen, kan lönesubventionerat arbete i en kommun eller samkommun stärka självkänslan och känslan av samhörighet hos dem som får arbete med lönesubvention. Det finns inga forskningsdata om de så kallade sociala fördelarna med lönesubventionerat arbete, men de möjliga sociala fördelarna har i stor utsträckning lyfts fram i remissvaren och i samband med de tidigare lönesubventionsreformerna.

Incitamenten för sysselsättning med lönesubvention i kommuner beror i viss mån på hur uppgiften att ordna arbetskraftsservice verkställs i området. Om ett sysselsättningsområde består av en enda kommun, har denna mindre incitament att ansöka om lönesubvention hos sig själv än hos en kommun som ansöker om lönesubvention hos den ansvariga kommunen inom sitt eget sysselsättningsområde. Placeringen av sysselsättningsområdena i förhållande till varandra inverkar också på hur sannolikt det är att den kommun som ansöker om lönesubvention hör till något annat sysselsättningsområde än den kommun som beviljar lönesubvention. Den föreslagna ändringen minskar antalet situationer där arbetslösa arbetssökande på denna grund kan komma att vara i en mycket ojämlig ställning regionalt sett.

Den föreslagna ändringen skulle minska möjligheterna för personer som hör till målgruppen för lönesubvention som beviljas för att förbättra yrkeskompetensen att få arbete med lönesubvention. Till denna del är arbetslösa arbetssökande i högre grad än tidigare i en ojämlig ställning på basis av sin bakgrund. Å andra sidan är utgångspunkten att arbetskraftsservice riktas till olika målgrupper och särskilt till sådana personer som inte bedöms få sysselsättning utan arbetskraftsservice eller vars sysselsättning kan påskyndas genom arbetskraftsservice. Arbetskraftsmyndigheterna ska fortfarande ha tillgång till en mängd andra tjänster med hjälp av vilka målgruppens sysselsättning kan främjas. Den föreslagna ändringen av bestämmelserna om lönesubvention kan i viss mån öka efterfrågan för annan arbetskraftsservice och efterfrågan för till exempel arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som ordnas av välfärdsområdet till den del som lönesubventioner eventuellt har utnyttjats av sociala skäl i kommunerna. Den föreslagna ändringen begränsar också i viss mån möjligheterna att bygga upp servicetigar till exempel från arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller från arbetsprövning till lönesubventionerat arbete i kommunen eller samkommunen. Många aktörer inom den tredje sektorn har emellertid också erbjudit sådana möjligheter till lönesubventionerat arbete med låg tröskel, och i propositionen föreslås inga ändringar i möjligheten att bevilja lönesubvention till arbetsgivare inom den tredje sektorn.

Den föreslagna ändringen har en större inverkan på de orter som i förhållande har fler arbetsplatser än andra regioner inom den kommunala sektorn. Åren 2019–2023, i förhållande till antalet arbetslösa och personer som var sysselsatta i lönesubventionerat arbete i kommunen, arbetade i 24 kommuner minst 5 procent och i 104 kommuner minst 3 procent av de kommuninvånare som var arbetslösa eller sysselsatta i lönesubventionerat arbete med sådan lönesubvention som enligt propositionen ska avgränsas. I dessa kommuner var dock sysselsättning med lönesubvention bland kommuninvånarna i huvudsak vanligare än i andra kommuner, också till de delar som faller utanför avgränsningen. Av de 104 kommuner som avses ovan var 71 sådana där också andelen personer som var sysselsatta med sådan lönesubvention som faller utanför avgränsningen var större än medeltalet för hela landet i förhållande till antalet arbetslösa arbetssökande och personer sysselsatta med lönesubvention i

kommunen. Av statistiken kan inte direkt härledas hur många möjligheter att få lönesubventionerat arbete inom olika sektorer som erbjuds i dessa kommuner. I ljuset av statistiken ser det dock ut som att i de flesta kommuner där en relativt stor andel av de arbetslösa i kommunen har sysselsatts i kommunen eller samkommunen med sådan lönesubvention som omfattas av den föreslagna avgränsningen har sysselsättningen med lönesubvention också inom andra sektorer varit större än genomsnittet. I vissa enskilda kommuner har dock sysselsättning med lönesubvention i kommunen fått en förhöjd betydelse under tidigare år.

Av tabellen nedan framgår hur lönesubvention som beviljats för förbättrande av yrkeskompetensen har fördelat sig enligt ålder, kön och nationalitet. Inom parentes presenteras gruppens andel av alla arbetslösa arbetssökande.

Tabell 3 Personer som varit sysselsatta i kommuner och samkommuner åren 2019–2023 enligt ålder, kön och nationalitet

	15-24-åringar som arbetssökande	25-54- åringar som arbetssökande	Arbetssökande som fyllt 55 år	Män	Kvinnor	Finländare	Utlänningar
2023	10,9 % (10,6 %)	66,2 % (62,6 %)	22,9 % (26,8 %)	50,6 % (58,1 %)	49,4 % (41,9 %)	89,8 % (85,5 %)	10,2 % (14,5 %)
2022	10,6 % (10,6 %)	67,0 % (61,2 %)	22,4 % (28,1 %)	48,7 %	51,3 % (43,0 %)	91,6 % (87,2 %)	8,4 % (12,8 %)
2021	11,6 % (11,8 %)	67,1 % (61,7 %)	21,4 % (26,5 %)	49,0 % (56,8 %)	51,1 % (43,2 %)	92,2 % (88,6 %)	7,8 % (11,4 %)
2020	11,7 % (12,7 %)	67,5 % (63,5 %)	20,8 % (23,7 %)	48,1 % (55,3 %)	51,9 % (43,7 %)	92,6 % (89,8 %)	7,4 % (10,2 %)
2019	10,9 % (12,6 %)	68,2 % (61,3 %)	20,9 % (26,1 %)	47,3 % (56,3 %)	52,7 % (43,7 %)	92,9 % (89,4 %)	7,2 % (10,6 %)

Källa: ANM, Arbetsförmedlingsstatistik

Av tabellen framgår att arbetssökande som fyllt 55 år har varit underrepresenterade bland dem som sysselsatts med lönesubvention som beviljats kommuner och samkommuner för att förbättra yrkeskompetensen, när deras andel av dem som sysselsatts med lönesubvention jämförs med deras andel av alla arbetslösa arbetssökande. Den föreslagna ändringen förbättrar ställningen för dem som fyllt 60 år och varit arbetslösa länge i förhållande till andra arbetslösa arbetssökande, eftersom deras möjligheter att få arbete som stöds med lönesubvention i en kommun eller samkommun kvarstår. Kommunerna kan i viss mån sysselsätta fler personer som hör till de målgrupper som även i fortsättningen kan sysselsättas med lönesubvention än för närvarande. De ungas andel av dem som sysselsatts med lönesubvention har i stort sett motsvarat de ungas andel av de arbetslösa arbetssökandena.

Andelen personer i åldern 25–54 år som sysselsatts med lönesubvention har varit högre än deras andel av de arbetslösa arbetssökandena. Kvinnornas och finländarnas andel av dem som sysselsatts med lönesubvention har varit högre än deras andel av de arbetslösa arbetssökandena.

De föreslagna ändringarna kommer således att ha större konsekvenser för de ovannämnda grupperna så att deras ställning försvagas. Utlänningar och personer med ett främmande språk som modersmål har däremot varit underrepresenterade bland dem som sysselsatts med lönesubvention i kommunerna. Invandrarkvinnor har också varit underrepresenterade. I fråga om utlänningar och personer med ett främmande språk som modersmål är alltså ändringen mindre i relation till deras antal än för andra arbetslösa arbetssökande.

År 2022 arbetade 89 procent av de anställda inom den kommunala sektorn inom huvudbranscherna social- och hälsovårdstjänster, utbildning eller offentlig förvaltning och 80 procent av dem var kvinnor. I början av 2023 överfördes cirka hälften av löntagarna inom den kommunala sektorn i anställning hos välfärdsområdena. Efter ändringen fick kommunerna bl.a. uppgifter i anslutning till utbildning och småbarnspedagogik och största delen av uppgifterna inom den offentliga förvaltningens ansvarsområde.⁶ Av tabellen nedan framgår de vanligaste yrkesbenämningarna för personer som sysselsattes med lönesubvention i kommunerna 2019–2023. De uppgifter som överfördes till välfärdsområdena har strukits ur förteckningen.

Tabell 4. De vanligaste yrkena för personer som sysselsatts med lönesubvention i kommuner och samkommuner åren 2019-2023

Yrke	Perioder med lönesubvention har börjat 2019-2023
Trädgårdsarbetare	2145
Skolgångshandledare	1777
Kontorsanställd	1669
Annan arbetstagare inom fastighetsskötsel	1474
Annan barnvårdsarbetare	1401
Fastighetsskötare	1070
Barnskötare	853
Köksarbetare	817
Idrottsanläggningsföreståndare	691
Personlig assistent, daghem	643
Köksbiträde	614
Återvinningsarbetare	565
Lokalvårdare	539
Biblioteksanställd	514
Annan biblioteksanställd	443
Paketbilsförare	430
Kontorsassistent	422
Kontorsvaktmästare	349

⁶ <https://stat.fi/julkaisu/cl8n2fs0v2wr50dukkw0oq24x>

I tabellen ovan presenteras de vanligaste yrkena för personer som sysselsatts med lönesubvention i kommunerna. Ändringen inverkar särskilt på dessa uppgifter i kommunerna och därigenom på arbetslösa arbetssökandes möjligheter att få sysselsättning. En del av uppgifterna är statsandelsåligganden för kommunerna, vilka delvis finansieras med den kalkylerade statsandelen. Även om kommunens möjligheter att få lönesubventioner för de personer som sysselsätts i uppgifterna är mer begränsade än för närvarande, beaktas lönekostnaderna för de personer som sysselsätts i dessa uppgifter i varje fall vid justeringen av kostnadsfördelningen för statsandel för kommunal basservice. Sannolikt är dessa uppgifter sådana för vilka kommunerna fortfarande behöver arbetskraft, men behovet av arbetskraft motsvarar inte nödvändigtvis det antal anställda som för närvarande sysselsätts med lönesubventioner, vilket kan innebära att sysselsättningsmöjligheterna blir färre och att de personer som rekryteras har en annan bakgrund än de som i nuläget är anställda. I fråga om andra än de lagstadgade uppgifterna kan den föreslagna ändringen ha en större inverkan på möjligheterna att sysselsättas i kommunerna. Många personer har till exempel kunnat arbeta i stödfunktioner som inte räknas till kommunens lagstadgade uppgifter, till exempel med kontors-, fastighetsskötsel-, köks- eller transportuppgifter.

I egenskap av arbetsgivare fastställer kommunerna självständigt den mängd arbetskraft som de behöver och vem de anställer för att utföra arbete. Syftet med lönesubvention är att främja sysselsättningen av arbetslösa arbetssökande, inte att stödja arbetsgivarens verksamhet, trots att stödet beviljas arbetsgivaren. Av denna anledning bedöms konsekvenserna av ändringen särskilt med tanke på ändringen i sysselsättningsmöjligheterna, inte med tanke på arbetsgivarnas verksamhet.

Beredskapslagen

De föreslagna ändringarna i fråga om definitionen av arbetskraftsmyndighet och personuppgiftsansvaret bedöms inte ha några konsekvenser för sysselsättningen eller direkta konsekvenser för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna. Indirekt kan uppdateringen av regleringen främja tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Propositionen leder sannolikt till att det kommer färre ansökningar om och utbetalningar av lönesubvention till arbetskraftsmyndigheterna än om ändringen inte skulle utföras. Minskningen av antalet ansökningar kommer att bero på att lönesubvention i fortsättningen inte ska kunna beviljas kommuner eller samkommuner för att förbättra yrkeskompetensen hos personer som sysselsätts med lönesubvention.

Arbetskraftsmyndigheterna behandlar ärenden med anknytning till lönesubvention i det allmänna understödssystem som administreras av utvecklings- och förvaltningscentret. Genomförandet av den föreslagna ändringen kan stödjas till exempel så att det inte kommer att synas något alternativ för kommuner eller samkommuner att ansöka om lönesubvention för att förbättra yrkeskompetensen efter att kommunen eller samkommunen identifierat sig som sökande av lönesubvention i understödssystemet. I anvisningarna för den elektroniska tjänsten kan det dessutom betonas att kommuner och samkommuner inte kan beviljas lönesubvention för syftet i fråga. De ovan beskrivna ändringarna i informationssystemen är av ringa karaktär

och genomförandet av dem uppskattas medföra en engångsökning på cirka 50 000 euro i utvecklings- och förvaltningscentrets utvecklingskostnader. Enligt utvecklings- och förvaltningscentrets bedömning kan ändringarna genomföras enligt den eftersträlvade tidsplanen för lagens ikraftträdande. Genom kontroller av informationssystemen minskas riskerna för mänskliga misstag, vilket också minskar tillsynsmyndighetens arbetsmängd. Regionförvaltningsverket bedömde dock i sitt utlåtande att de föreslagna ändringarna sannolikt ökar antalet klagomåls- och tillsynsärenden vid regionförvaltningsverket.

De föreslagna ändringarna kan ha betydande konsekvenser för kommunernas verkstadsverksamhet. Enligt Into – etsivä nuorisotyö- ja työpajatoiminta ry är ungefär 70 procent av verkstäderna kommunala organisationer. Den föreslagna ändringen begränsar betydligt möjligheterna att sysselsätta arbetslösa arbetssökande med lönesubventioner i verkstäderna. Lönesubventionerat arbete i en verkstad har kunnat vara en fortsättning på en tidigare arbetsprövning eller på arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och de personer som sysselsatts med lönesubventioner har kunnat arbeta med träningsuppgifter för personer som deltar i andra tjänster. Förslaget har också olika konsekvenser för läroanstalter beroende på om läroanstalten är en del av den kommunala organisationen eller bedriver verksamhet i bolagsform. Den föreslagna avgränsningen gäller inte läroanstalter som bedriver verksamhet i bolagsform, även om de står under en kommuns eller samkommuns bestämmande inflytande.

Beredskapslagen

Genom de föreslagna ändringarna preciseras att de uppgifter som föreskrivs för arbetskraftsmyndigheten i beredskapslagen ska skötas av de arbetskraftsmyndigheter som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Detta gäller under normala förhållanden och undantagsförhållanden. För de arbetskraftsmyndigheter som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice är både arbetsförmedlingstvång och åläggande av arbetsplikt nya uppgifter. Enligt uppskattning kommer antalet uppgifter som ökar under normala förhållanden att vara litet, men genomförandet av uppgifterna under undantagsförhållanden kan ha mer omfattande konsekvenser för arbetskraftsmyndigheternas verksamhet.

Under normala förhållanden förutsätter de föreslagna ändringarna att arbetskraftsmyndigheterna uppdaterar eller utarbetar processer och planer som är väsentliga med tanke på beredskapen för undantagsförhållanden. Kommunerna, samkommunerna och kommunernas övriga sammanslutningar har emellertid under normala förhållanden beredskapsskyldighet enligt beredskapslagen, vilket också gäller den arbetskraftsmyndighet som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Således medför de föreslagna ändringarna inga betydande ändringar i arbetskraftsmyndigheternas uppgifter och skyldigheter. Utöver uppdateringen av beredskapsplanen blir arbetskraftsmyndigheterna tvungna att beakta personalens eventuella behov av utbildning och övning för att arbetskraftsmyndigheten under undantagsförhållanden snabbt ska kunna vidta de åtgärder som behövs för att verkställa arbetsplikt. Under undantagsförhållanden krävs dessutom samarbete mellan arbetskraftsmyndigheterna. Grunden för detta samarbete bör byggas upp under normala förhållanden såväl regionalt som nationellt.

Under undantagsförhållanden kommer verkställigheten av arbetsförmedlingstvång och åläggande av arbetsplikt att få konsekvenser för arbetskraftsmyndigheternas uppgifter. Arbetskraftsmyndigheterna ska verkställa ovannämnda uppgifter, använda informationen i arbetspliktsregistret i samband med åläggande av arbetsplikt och svara för den personuppgiftsansvariges uppgifter till den del som de ska skötas av arbetskraftsmyndigheterna.

Omfattningen av dessa uppgifter kan inte tillförlitligt bedömas på förhand, eftersom omfattningen beror på hur allvarliga undantagsförhållandena är och hur länge de varar.

Under undantagsförhållanden kräver de föreslagna ändringarna dessutom att Arbetskraftsmyndigheterna prioriterar och omorganiserar uppgifterna. Undantagsförhållandenas karaktär, omfattning eller längd inverkar i betydande grad på hur omfattande omorganiseringen av uppgifterna är. Av dessa orsaker är det svårt att bedöma närmare konsekvenser. För att Arbetskraftsmyndigheterna ska kunna sköta de föreslagna ändringarna med samma eller eventuellt rentav med mindre personalresurser under undantagsförhållanden, krävs det sannolikt att vissa uppgifter minskas eller gallras, så att de resurser som krävs kan anvisas för uppgifter enligt beredskapslagen. Omorganiseringen av uppgifter kan således också påverka servicenivån för Arbetskraftsmyndigheternas övriga kunder så att servicenivån försämras under undantagsförhållanden.

Utvecklings- och förvaltningscentret har alltsedan covid-19-pandemin haft till uppgift att ansvara för beredskapen för att ta i bruk arbetspliktsregistret, det tekniska underhållet samt att inrätta praxis under undantagsförhållanden på uppdrag av Arbets- och näringsministeriet. Till denna del bedöms det endast uppstå ringa ändringar i utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter på grund av skyldigheten att inrätta ett arbetspliktsregister samt det gemensamma personuppgiftsansvaret tillsammans med Arbets- och näringsministeriet och Arbetskraftsmyndigheterna.

Utvecklings- och förvaltningscentret ska under normala förhållanden i sin beredskapsplan beakta ändringar i de uppgifter som hänför sig till överföringen av organiseringsansvaret samt de uppgifter i anknytning till personuppgiftsansvaret för arbetspliktsregistret som ankommer på utvecklings- och förvaltningscentret.

Under undantagsförhållanden kan konsekvenserna av arbetspliktsregistret emellertid vara betydande för alla myndigheter som deltar. Det kan till exempel vara fråga om att informationssystemen inte fungerar eller att deras verksamhet utsätts för trakasserier. Då kan man bli tvungen att sköta de åtgärder som hänför sig till arbetsplikt manuellt, vilket skulle fördröja och försvåra verkställigheten av arbetsplikt och öka Arbetskraftsmyndigheternas, utvecklings- och förvaltningscentrets och Arbets- och näringsministeriets uppgifter.

Ändringarna bedöms endast föranleda smärre ändringar i fråga om Arbets- och näringsministeriets uppgifter. Ministeriet ska fortfarande inom sitt ansvarsområde leda och övervaka beredskapen för undantagsförhållanden samt styra verksamheten och verkställigheten av arbetsförmedlingstvång och åläggande av arbetsplikt under undantagsförhållanden. Det föreslås att utvecklings- och förvaltningscentret också ska ha hand om arbetsförmedlingstvång och verkställighet av arbetsplikt i landskapet Åland. Avsikten är emellertid att uppgifterna genom en överenskommelseförordning ska kunna överföras på en landskapsmyndighet. Uppgifterna är nya, vilket bedöms medföra vissa ändringar för den myndighet till vilken beredskapen och verkställigheten överförs. Om uppgifterna emellertid inte överförs, ska utvecklings- och förvaltningscentret under undantagsförhållanden verkställa arbetsförmedlingstvång och åläggande av arbetsplikt i landskapet Åland. I denna situation ska utvecklings- och förvaltningscentret verkställa sådana uppgifter som inte utförs vid utvecklings- och förvaltningscentret under normala förhållanden. Under undantagsförhållanden omorganiseras emellertid myndigheternas verksamhet, och därför bedöms detta inte medföra några betydande förändringar i utvecklings- och förvaltningscentrets verksamhet.

Skyldigheten att lämna uppgifter som behövs för arbetspliktsregistret enligt beredskapslagen gäller inte myndigheter i landskapet Åland. Om ansvaret för verkställigheten av

arbetsförmedlingstvång och åläggande av arbetsplikt i landskapet Åland blir kvar hos utvecklings- och förvaltningscentret, ska behovet för utvecklings- och förvaltningscentret att få uppgifter av myndigheterna i landskapet Åland för verkställigheten av arbetsförmedling och åläggande av arbetsplikt bedömas. Vid behov ska lagberedningssamarbete med landskapet Åland inledas i fråga om beredning av sådana bestämmelser om utlämnande av uppgifter som behövs.

5 Alternativa handlingsvägar och deras konsekvenser

5.1 Lönesubvention

Regeringsprogrammets föresatser att minska kommunernas uppgifter i enlighet med utgiftsanpassningen och att rikta lönesubventionen särskilt till den privata och tredje sektorn ska kunna genomföras också på annat sätt än vad som föreslås i denna proposition.

Ett alternativ vore att föreskriva att kommuner eller samkommuner i fortsättningen inte heller ska kunna få lönesubvention för sysselsättning av arbetstagare med funktionshinder eller personer över 60 år som varit arbetslösa länge. I fråga om dessa grupper förutsätts det emellertid inte att Arbetskraftsmyndigheten ska bedöma om arbete som stöds med lönesubvention förbättrar möjligheterna för personer som sysselsätts med lönesubvention att få arbete på den öppna arbetsmarknaden. Därutöver är det också möjligt att sysselsätta dessa grupper med lönesubvention under en längre tid. Det faktum att lönesubvention som beviljats den offentliga sektorn i huvudsak inte har konstaterats förbättra möjligheterna att få arbete på den öppna arbetsmarknaden har inte lika stor betydelse för de grupper för vilka deltagande i arbetslivet har ställts som mål för sysselsättning med lönesubvention. Det är möjligt att uppnå den minskning av kommunernas uppgifter till ett belopp av 37 miljoner euro som eftersträvas i regeringsprogrammet, trots att kommunerna och samkommunerna även i fortsättningen kan beviljas lönesubvention för sysselsättning av dessa grupper.

Ett annat alternativ skulle vara att också begränsa välfärdsområdenas och välfärdssammanslutningarnas möjligheter att få lönesubvention. Det faktum att lönesubvention som beviljats den offentliga sektorn inte har konstaterats förbättra möjligheterna att komma ut på den öppna arbetsmarknaden talar för att man skulle låta välfärdsområdena och välfärdssammanslutningarna omfattas av avgränsningarna. Social- och hälsovårdstjänsterna har länge stått inför utmaningar när det gäller tillgången på kompetent arbetskraft. Om yrkeskompetensen inte skulle kunna förbättras genom sysselsättning med lönesubvention hos välfärdsområdena och välfärdssammanslutningarna, kan detta för sin del öka utmaningarna när det gäller tillgången på kompetent arbetskraft inom branschen. Lönesubvention kan beviljas bland annat för personer som deltar i läroavtalsutbildning eller för personer som avlagt examen men saknar arbetserfarenhet inom branschen. Dessutom är det möjligt att uppnå den eftersträlvade besparingen på 37 miljoner euro utan denna avgränsning.

Den eftersträlvade besparingen skulle också kunna uppnås genom att möjligheten att utnyttja annan Arbetskraftsservice begränsas. Regeringsprogrammets föresats om att sysselsättning med lönesubvention ska riktas till den privata och tredje sektorn skulle emellertid inte genomföras i det fallet. Av de övriga tjänsterna är Arbetskraftsutbildning den enda vars kostnader per år upprepade gånger har överskridit den eftersträlvade besparingen på 37 miljoner euro. I fråga om övriga tjänster vore man tvungen att dra in tjänsten helt och hållet. Det är således inte nödvändigtvis tillräckligt att man lägger ned en tjänst för att uppnå den eftersträlvade besparingen. Arbetskraftsutbildningarna har i undersökningar visat sig ha positiva sysselsättningseffekter, och därför är det inte motiverat att begränsa dem med tanke på sysselsättningseffekterna.

5.2 Beredskapslagen

I samband med beredningen granskades ett alternativ där man med Arbetskraftsmyndighet enligt Beredskapslagen i samband med Arbetsförmedlingstvång och åläggande av Arbetsplikt skulle avse närings-, trafik- och miljöcentralerna. Då skulle ovannämnda uppgifter under undantagsförhållanden helt och hållet ha skötts av statliga myndigheter. Uppgifterna och kompetensen som hänför sig till Arbetsförmedling överförs emellertid den 1 januari 2025 till de Arbetskraftsmyndigheter som avses i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice och som därefter har kompetens och lokal kännedom om arbetsmarknaden inom sitt område. Enligt det alternativet skulle dessutom Arbetskraftsmyndigheterna ha ansvarat för Arbetsförmedlingen under normala förhållanden och under undantagsförhållanden skulle i Beredskapslagen avsedda uppgifter som liknar Arbetsförmedlingsuppgifter ha överförts till närings-, trafik- och miljöcentralerna. Det är ändamålsenligt att de aktörer som ansvarar för uppgifterna under normala förhållanden också ansvarar för uppgifterna under undantagsförhållanden. På denna grund ansågs det inte ändamålsenligt att den myndighet som ansvarar för uppgifterna under undantagsförhållanden skulle vara en annan än under normala förhållanden. Alternativet bedömdes medföra betydande risker med tanke på hur man kunde lyckas med genomförandet och riskerna berodde just på att det kunde ske förändringar i de ansvariga myndigheterna.

Arbetspliktsregistret

I samband med beredningen övervägdes ett alternativ där Arbets- och näringsministeriet samt Utvecklings- och förvaltningscentret tillsammans under vissa undantagsförhållanden skulle inrätta ett Arbetspliktsregister som Arbets- och näringsministeriet skulle vara personuppgiftsansvarig för. Det ovannämnda innebär att Arbets- och näringsministeriet skulle ansvara för den personuppgiftsansvariges skyldigheter enligt dataskyddsförordningen och Utvecklings- och förvaltningscentret skulle ansvara för registrets tekniska beredskap under normala förhållanden samt för sin del för inrättandet av registret och för registrets dataskydd under undantagsförhållanden. Arbetskraftsmyndigheterna skulle använda uppgifterna i Arbetspliktsregistret och föra in uppgifter i Arbetspliktsregistret. I praktiken har Utvecklings- och förvaltningscentret efter covid-19-pandemin på uppdrag av Arbets- och näringsministeriet ansvarat för den tekniska beredskapen för Arbetspliktsregistret under normala förhållanden. Utvecklings- och förvaltningscentret ansvarar därutöver på basis av uppdraget under undantagsförhållanden för den tekniska driften av registret, insamling av personuppgifter i Arbetspliktsregistret samt för registrets dataskydd. Enligt det alternativet är Arbets- och näringsministeriets roll som personuppgiftsansvarig för sin del formell, eftersom Utvecklings- och förvaltningscentret och Arbetskraftsmyndigheterna de facto ansvarar för en del av den personuppgiftsansvariges i dataskyddsförordningen avsedda skyldigheter. Det här alternativet ansågs inte uppfylla de krav som dataskyddsförordningen ställer på den personuppgiftsansvarige.

Ett annat alternativ som dryftades i samband med beredningen var att Utvecklings- och förvaltningscentret under vissa undantagsförhållanden skulle vara personuppgiftsansvarig för det Arbetspliktsregister som ska grundas. Utvecklings- och förvaltningscentret fastställer dock inte ensamt syftet med och metoderna för Arbetspliktsregistret, vilket innebär att det alternativet inte kan anses uppfylla definitionen av personuppgiftsansvarig enligt dataskyddsförordningen.

6 Remissvar

Utlåtanden lämnades av 59 remissinstanser. Utlåtanden lämnades av sex ministerier, 13 övriga statliga ämbetsverk, fyra centralorganisationer för arbetsmarknaden, sju andra organisationer,

fyra välfärdsområden samt HUS-sammanslutningen, 23 städer och kommuner samt landskapet Åland. Av ministerierna konstaterade försvarsministeriet och inrikesministeriet att de inte har något att yttra sig om gällande de föreslagna ändringarna.

Lönesubvention

Det fanns fler utlåtanden som motsatte sig förslaget än utlåtanden som stödde förslaget. Finlands Kommunförbund, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT och nästan alla kommuner som lämnade utlåtanden motsatte sig den föreslagna ändringen eller framförde kritiska synpunkter om den. Förslaget understöddes främst med hänsyn till kostnadseffektiviteten. Dessutom understödde majoriteten av remissinstanserna det föreslagna undantaget för partiellt arbetsföra personer och personer som fyllt 60 år och varit arbetslösa länge.

I de flesta av de utlåtanden som motsatte sig ändringen ansågs att kommunernas metoder för skötseln av sysselsättningen inte ska begränsas. Förslaget ansågs inte minska kommunernas uppgifter, eftersom beviljande av lönesubvention till kommuner är en möjlighet enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice men inte en uppgift som är förpliktande för kommunerna. I en del av utlåtandena framfördes kritik mot att kommunernas finansiering minskas och att den finansiering som så att säga befrias inte används för andra tjänster, i och med att ändringen inte minskar antalet kunder vid arbetskraftsmyndigheterna eller deras behov av service. En del av remissinstanserna konstaterade dock att det är ett bättre alternativ att begränsa beviljandet av lönesubvention till kommunerna än att skära ner andra tjänster för att uppnå de besparingar som eftersträvas.

I en del av utlåtandena ansågs det vara utmanande eller oändamålsenligt att andra reformer träder i kraft samtidigt som ansvaret för ordnande av arbetskraftsservice överförs. En del av remissinstanserna lyfte också fram det stora antalet andra reformer som påverkar arbetslösa och arbetskraftsservicen. Det framfördes också att det är oändamålsenligt att ändra bestämmelserna om lönesubvention när det har gått en relativt kort tid sedan den senaste lönesubventionsreformen. I synnerhet framförde flera kommuner att de tidigare ändringar som gäller bestämmelserna om lönesubvention, intjänandet av arbetsvillkor i lönesubventionerat arbete och kommunernas finansieringsansvar för arbetslöshetsförmåner i tillräcklig mån har riktat beviljandet av lönesubventioner till den privata och tredje sektorn. Trots att många remissinstanser motsatte sig den föreslagna ändringen ställde sig de flesta positivt till regeringsprogrammets mål att rikta lönesubventioner till den privata och tredje sektorn.

Enligt den bedömning som finansministeriet framförde i sitt utlåtande äventyrar den föreslagna ändringen inte kommunernas ekonomi eller finansieringsprincipen. Ett viktigt syfte med denna proposition är att uppnå den besparing på 37 miljoner euro som ingår i regeringsprogrammet och att göra en lagändring som motsvarar storleken på besparingen. Propositionen kan kalkylmässigt anses leda till den eftersträlvade besparingen, i och med att det anslag som budgeterats för ordnande av arbetskraftsservice inte längre används för lönesubventionerat arbete i kommuner och samkommuner. Propositionen har inte ändrats med anledning av de synpunkter som har lyfts fram ovan. För att regeringsprogrammets sparmål ska kunna uppnås så snabbt som möjligt har den föreslagna tidsplanen för ikraftträdandet av ändringen inte heller ändrats med anledning av remissvaren.

I de utlåtanden där remissinstanserna motsatte sig den föreslagna ändringen fästes också uppmärksamhet vid att ställningen för personer som hör till målgruppen för lönesubvention som beviljas för att förbättra yrkeskompetensen försvagas och vid att ojämlikheten mellan olika arbetslösa växer. De målgrupper som särskilt lyftes fram i utlåtandena var unga personer och invandrare. Diskrimineringsombudsmannen lyfter dessutom fram behovet av att granska konsekvenserna för personer med ett främmande språk som modersmål och till exempel invandrarkvinnor. Dessutom framfördes i flera utlåtanden där remissinstanserna motsatte sig propositionen att sysselsättning i kommuner kan ha haft en positiv effekt på de sysselsattas välbefinnande och andra sociala konsekvenser. I en del av utlåtandena fästes också uppmärksamhet vid att de ovan beskrivna konsekvenserna kan vara starkare med beaktande av andra reformer som har genomförts under den pågående regeringsperioden och till exempel sparkraven inom välfärdsområdena. Å andra sidan kan efterfrågan på andra tjänster öka till följd av de föreslagna ändringarna, vilket kan öka kostnadstrycket i kommunerna och välfärdsområdena. I en del av utlåtandena framfördes att den föreslagna ändringen kan ha en negativ inverkan på servicestigarna för personer som har en svag ställning på arbetsmarknaden. Konsekvensbedömningarna i utkastet till proposition har kompletterats till de delar som beskrivs ovan med anledning av utlåtandena.

Undervisnings- och kulturministeriet, Etsivä nuorisotyö- ja työpajatoiminta ry Into, Finlands Kommunförbund, SOSTE rf samt vissa kommuner framförde i sina utlåtanden att den föreslagna ändringen har betydande konsekvenser för kommunernas verkstadsverksamhet. Satakunta arbets- och näringsbyrå samt vissa kommuner fäste i sina utlåtanden uppmärksamhet vid att den föreslagna ändringen behandlar läroanstalter ojämnt, eftersom en del läroanstalter har en samkommun och andra ett aktiebolag bakom sig. Dessutom framfördes det i en del av utlåtandena att ändringen kommer att få olika konsekvenser inom olika branscher och olika områden. Konsekvensbedömningarna i propositionen har kompletterats i fråga om ovannämnda teman.

I en del av utlåtandena fästes uppmärksamhet vid att den föreslagna ändringen också utesluter möjligheten att bevilja lönesubvention till en kommun eller samkommun för läroavtalsutbildning. Finlands Kommunförbund och en del kommuner ansåg att beviljande av lönesubvention till en kommun ska vara möjligt också för läroavtalsutbildning enligt 90 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. I utlåtandena lyftes fram att personer som sysselsätts med lönesubvention som beviljas för läroavtalsutbildning sysselsätts bättre efter lönesubventionsperioden än andra personer som sysselsätts med lönesubvention. Om det även i fortsättningen är möjligt att bevilja en kommun eller samkommun lönesubvention för läroavtalsutbildning, blir den kalkylmässiga besparingen till följd av den föreslagna ändringen på lång sikt uppskattningsvis 7–9 miljoner euro mindre. Det skulle innebära att den besparing som eftersträvas enligt regeringsprogrammet inte nödvändigtvis uppnås. Av denna anledning har propositionen inte ändrats till följd av ovannämnda remissvar.

I utlåtandena framfördes även bland annat innehållsmässiga ändringsförslag angående bestämmelserna om lönesubvention, ändringsförslag angående den så kallade sporrande finansieringsmodellen för kommunerna samt ändringsförslag gällande tillgodoräknande av lönesubventionerat arbete i arbetsvillkoret. Ändringsförslag som gäller dessa frågor ingick inte i det utkast till proposition som sändes på remiss, och propositionen har inte utvidgats med anledning av remissvaren. Dessutom föreslår Tavastlands arbets- och näringsbyrå i sitt utlåtande att sysselsättningen till föreningssektorn också ska avgränsas i samband med ändringen, för att säkerställa att lönesubventionerna riktas till de mottagare där de har mest effekt. Utkastet till proposition kompletterades inte heller till denna del, eftersom den eftersträlvade besparingen går att uppnå utan att begränsa lönesubventionerna till tredje sektorn. Dessutom skulle en begränsning av lönesubventionerna till tredje sektorn stå i strid med regeringsprogrammet.

Finansministeriet har i sitt utlåtande framfört synpunkter om hur besparingarna för 2025 presenteras och om budgetprinciperna för besparingarna samt om konsekvenserna för kommunernas ekonomi. Utkastet till proposition har kompletterats till den del som synpunkterna gäller konsekvensbedömningarna i propositionen. Finansministeriet och Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland fäster i sina utlåtanden uppmärksamhet vid att det i 95 § i lagen hänvisas till 83 § 1 mom., som enligt förslaget ska ändras, trots att det inte framgår av propositionen att det föreslås ändringar i sysselsättningsstödet avseende personer som fyllt 55 år enligt 95 §. Med anledning av utlåtandena har förslag till tekniska ändringar av 95 och 98 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice fogats till propositionen.

Finansministeriet anmärker ytterligare att den minskning som görs i statsandelen med anledning av de ändrade uppgifterna i fråga om 2025 ska göras så att övergångsskedet tas i beaktande. Frågan kommer att avgöras i samband med statsbudgeten för 2025 och anmärkningen inverkar inte på de ändringar som föreslås i propositionen.

HUS-sammanslutningen påpekar i sitt utlåtande att också HUS-sammanslutningen jämföras med välfärdsområdena som anordnare av hälso- och sjukvårdstjänster i fråga om de uppgifter som föreskrivs för den i lag. Samtidigt är det i lagstiftningen i någon mån oklart i vilka sammanhang termen välfärdsområde också avser HUS-sammanslutningen och i vilka sammanhang den inte gör det. Med tanke på lagtolkningen skulle det sålunda vara tydligare om också HUS-sammanslutningen nämndes i 83 § som en aktör som har rätt till lönesubvention. Lagförslaget har preciserats med anledning av utlåtandet så att lönesubvention för förbättring av yrkeskompetensen i fortsättningen kan beviljas en välfärdssammanslutning, vilket HUS-sammanslutningen är.

STTK framför i sitt utlåtande att man i propositionen tydligt bör lyfta fram hur stor den föreslagna nedskärningen är. Dessutom anser STTK att anteckningen om att den föreslagna ändringen förbättrar ställningen för dem som fyllt 60 år och varit arbetslösa länge, eftersom deras möjligheter att få arbete som stöds med lönesubvention i en kommun eller samkommun kvarstår bör strykas eller förklaras utförligare. Vissa andra remissinstanser ansåg också att ställningen för dem som fyllt 60 år inte förbättras, eftersom inga ändringar föreslås i fråga om beviljande av lönesubvention till målgruppen. STTK anser dessutom att man i fortsättningen bör fästa särskild uppmärksamhet vid uppföljningen av användningen av lönesubvention och samtidigt granska orsakerna till och följderna av underutnyttjande av lönesubvention. Den allmänna motiveringen har kompletterats med anledning av ovannämnda iakttagelser.

Dessutom har propositionens konsekvenser för myndigheternas verksamhet kompletterats utifrån utvecklings- och förvaltningscentrets och Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finlands utlåtanden.

Beredskapslagen

De föreslagna ändringarna i beredskapslagen understöddes i de flesta utlåtanden. Kommunförbundet och en del av kommunerna framförde att arbetskraftsmyndigheterna bör anvisas finansiering för de nya uppgifterna enligt beredskapslagen. Finansieringen för uppgifterna enligt beredskapslagen ingår i de kommande arbetskraftsmyndigheternas statsandelsfinansiering, som beskrivs närmare i avsnitt 11 av regeringens proposition.

Justitieministeriet och dataombudsmannens byrå konstaterade i sina utlåtanden att utkastet till proposition har betydelse med tanke på skyddet för personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen och artikel 8 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. I

förslaget ingår nationell lagstiftning som preciserar och kompletterar den allmänna dataskyddsförordningen, åtminstone i fråga om 103 § i beredskapslagen som gäller arbetspliktsregistret, och bestämmelserna i grundlagen och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna bör beaktas i beredningen.

Justitieministeriet och dataombudsmannens byrå lyfte också fram att ansvarsområdena för gemensamt personuppgiftsansvariga inte fastställs i beredskapslagen och att man i detta avseende bör beakta 2 § 3 mom. i grundlagen och bedöma om det behövs bestämmelser om ansvarsområdena.

I fråga om rätten att få uppgifter konstaterade både justitieministeriet och dataombudsmannens byrå att det utifrån utkastet till proposition är oklart till vilka delar rätten utvidgas. Dessutom behövs utredning om vilka grunder i artikel 6 i dataskyddsförordningen de olika myndigheternas rätt att få uppgifter baserar sig på. Justitieministeriet påpekade dessutom att det i motiveringen till lagstiftningsordningen i utkastet till proposition inte ingår någon bedömning om lagstiftnings förhållande till grundlagsutskottets praxis i fråga om myndigheternas rätt att få och lämna ut uppgifter trots sekretessplikten.

Justitieministeriet framförde också som en teknisk anmärkning att det för tydlighetens skull skulle vara bra om definitionen av Arbetskraftsmyndighet i detta sammanhang ingick i texten i momentet.

De ändringar som justitieministeriet och dataombudsmannens byrå föreslog i sina utlåtanden har förts in i utkastet till proposition.

I några utlåtanden lyftes dessutom fram behovet av precisering i fråga om olika aktörers roller. Österbottens arbets- och näringsbyrå understödde propositionen, men framförde att de nuvarande NTM-centralernas roll är oklar i propositionen. Utvecklings- och förvaltningscentret understödde propositionen, men förde fram behovet av att bedöma och förtydliga arbets- och näringsministeriets och utvecklings- och förvaltningscentrets roller samt säkerställa att resurserna i anslutning till dem är tillräckliga. De ändringar som har gjorts i utkastet till proposition med anledning av utlåtandena från justitieministeriet och dataombudsmannens byrå preciserar också rollerna för NTM-centralerna, arbets- och näringsministeriet och utvecklings- och förvaltningscentret.

Ålands landskapsregering konstaterar i sitt utlåtande att uppgifterna enligt beredskapslagen regleras på riksnivå och att landskapet beslutar självständigt om landskapsmyndigheternas uppgifter. Landskapsregeringen anser att självstyrelselagen ska ändras om man vill ålägga landskapsregeringen och de myndigheter som lyder under den skyldigheter som gäller förberedelser inför undantagsförhållanden. Landskapsregeringen anser att ett annat alternativ är att Åland tar över lagstiftningsbehörigheten i fråga om förberedelser inför undantagsförhållanden på de områden som redan hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet.

Med anledning av landskapsregeringens utlåtande begärdes utlåtande av Ålandsdelegationen om behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket i fråga om lagstiftningsbehörigheten. I sitt utlåtande finner Ålandsdelegationen att bestämmelsen om arbetsförmedlingstvång, i den utformning, med det tillämpningsområde och med det syfte den har i utkastet till regeringsproposition är att anse som i självstyrelselagen avsedd beredskap inför undantagsförhållanden och inte normal arbetsförmedling, varför den faller under rikets behörighet. Bestämmelserna om arbetsförmedlingstvång blir tillämpliga endast under vissa undantagsförhållanden, varvid tillgången på arbetskraft inom vissa branscher tryggas genom arbetsförmedlingstvång för att skydda befolkningen. Staten är skyldig att trygga ovan nämnda

funktioner också för befolkningen på Åland. Delegationen konstaterar också att en part med lagstiftningsbehörighet i regel också har administrativ behörighet och därmed också ansvar för skötseln av uppgifterna.

I propositionen föreslås inga uppgifter för myndigheterna i landskapet Åland, utan enligt förslaget ska utvecklings- och förvaltningscentret ansvara för arbetsförmedlingstvang i landskapet Åland. Enligt 32 § i självstyrelselagen för Åland kan uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare med landskapsregeringens samtycke och genom förordning (överenskommelseförordning) överföras på en landskapsmyndighet. Avsikten är i första hand att överföra uppgiften genom en överenskommelseförordning. Om landskapsregeringen inte samtycker till att uppgiften överförs blir uppgiften kvar hos utvecklings- och förvaltningscentret. Förslaget säkerställer att det alltid finns en myndighet som ansvarar för att tillämpa arbetsförmedlingstvang i landskapet Åland, och att uppgiften kan överföras på en landskapsmyndighet om landskapsregeringen så önskar. På grund av det som beskrivs ovan har utkastet till proposition inte ändrats med anledning av utlåtandet från Ålands landskapsregering.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om ordnande av arbetskraftsservice

83 §. Villkor som gäller arbetsgivaren. Syftet med de ändringar som föreslås i paragrafens 1 mom. är att beviljandet av lönesubvention till kommuner och samkommuner ska begränsas. Det föreslås att i paragrafens första mening stryks kommuner och samkommuner som arbetsgivare som enligt huvudregeln kan beviljas lönesubvention. Till meningen ska därutöver fogas välfärdssammanslutningar som en precisering efter välfärdsområdena. Med stöd av 58 § i lagen om välfärdsområden kan välfärdsområdena bilda en välfärdssammanslutning. En välfärdssammanslutning är en juridisk person som kan förvärva rättigheter och ingå förbindelser samt föra talan vid domstolar och andra myndigheter. En välfärdssammanslutning kan endast ha uppgifter som hänför sig till produktionen av sådana stödtjänster för uppgifter som hör till ansvarsområdet för de välfärdsområden som är medlemmar i välfärdssammanslutningen. Enligt 2 § 4 mom. i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland (615/2021) är HUS-sammanslutningen en sådan välfärdssammanslutning som avses i 58 § i lagen om välfärdsområden.

Välfärdssammanslutningar har redan tidigare kunnat anses ingå i begreppet andra sammanslutningar som enligt bestämmelsen har kunnat beviljas lönesubvention. Genom tillägget betonas det att också välfärdssammanslutningar kan beviljas lönesubvention på samma sätt som välfärdsområdena.

Det föreslås att momentets andra mening ska innehålla bestämmelser om möjligheten att bevilja lönesubvention till en kommun eller samkommun för anställning av personer med funktionshinder eller personer som fyllt 60 år och varit arbetslösa länge. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska kommuner och samkommuner kunna beviljas lönesubvention endast med stöd av 87 och 89 §. Därutöver ska till meningen fogas Helsingfors stad till den del staden svarar för de uppgifter som i övriga Finland hör till välfärdsområdena. Sådana uppgifter är de uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet som nämns i den föreslagna bestämmelsen. Bestämmelser om uppgifterna i fråga ingår i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland (615/2021). Helsingfors stad kan således beviljas lönesubvention i större utsträckning för uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet som särredovisas. Staden kan även beviljas lönesubvention för andra uppgifter men endast med stöd av 87 och 89 §.

91 §. Överföring av personer anställda med subvention. Det föreslås att det till 1 mom. 1 punkten fogas en hänvisning till 83 § 1 mom. Genom tillägget preciseras att när en person som anställts med subvention överförs ska också det användarföretag som tar emot en person som anställts med lönesubvention uppfylla de villkor för lönesubvention som gäller arbetsgivare och som avses i momentet i fråga.

95 §. Sysselsättningsstöd avseende personer som fyllt 55 år. I syfte att bevara nuläget föreslås i paragrafen tekniska ändringar som beror på de ändringar som föreslås i 83 § 1 mom. I den gällande 95 § hänvisas det till arbetsgivare som avses i 83 § 1 mom. Det föreslås att beviljandet av lönesubvention till kommuner och samkommuner avgränsas genom en ändring av 83 § 1 mom. Man har inte för avsikt att i sysselsättningsstödet göra någon motsvarande avgränsning i fråga om kommuner och samkommuner som i fråga om lönesubvention. Av denna anledning ska det inte längre i 1 mom. hänvisas till 83 § 1 mom., utan till paragrafen föreslås fogat en bestämmelse som bevarar nuläget. I bestämmelsen förtecknas de arbetsgivare som kan beviljas sysselsättningsstöd. Eftersom 1 mom. redan för närvarande innehåller många bestämmelser, föreslås det samtidigt lagtekniska ändringar i paragrafens struktur.

98 §. Stöd för specialarrangemang. I paragrafen föreslås motsvarande tekniska ändringar och av motsvarande orsaker som i 95 § i syfte att bevara nuläget.

7.2 Beredskapslagen

91 §. Arbetsförmedlingstvång. Paragrafens 1 mom. föreslås ändrat så att en definition av arbetskraftsmyndighet fogas till texten i momentet. Det föreslås att i beredskapslagen med arbetskraftsmyndighet avses en i 3 § 1 mom. 1 punkten i lagen om ordnande av arbetskraftsservice avsedd arbetskraftsmyndighet, nämligen den myndighet inom kommunen eller samkommunen som svarar för ordnandet av arbetskraftsservice inom sitt verksamhetsområde. Den nämnda myndigheten ska också svara för de uppgifter som enligt beredskapslagen ankommer på arbetskraftsmyndigheten.

Därutöver föreslås att momentet ändras så att utvecklings- och förvaltningscentret svarar för arbetsförmedlingstvång i landskapet Åland. Ändringen gör det möjligt att överföra uppgiften (arbetsförmedlingstvång) på en myndighet i landskapet Åland genom en överenskommelseförordning enligt 32 § i självstyrelselagen för Åland. Med stöd av 32 § i självstyrelselagen för Åland kan på en landskapsmyndighet endast överföras sådana uppgifter som hör till riksförvaltningen.

Den första meningen i 91 § 1 mom. ska fortfarande innehålla bestämmelser om arbetsförmedlingstvång och där föreslås inga ändringar.

97 §. Arbetsförordnande. Till paragrafen föreslås fogat ett nytt 2 mom. enligt vilket utvecklings- och förvaltningscentret svarar för att arbetsförordnanden ges i landskapet Åland. Det är nödvändigt att uppgiften åläggs utvecklings- och förvaltningscentret, eftersom det annars blir oklart vilken arbetskraftsmyndighet som ska svara för uppgiften i landskapet Åland. Uppgiften kan överföras på samma sätt som det i 91 § avsedda arbetsförmedlingstvånget på en myndighet i landskapet Åland genom en överenskommelseförordning.

99 §. Omständigheter som ska beaktas när ett arbetsförordnande ges. Det föreslås att hänvisningen till lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice i 2 mom. ändras så att hänvisningen gäller lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice kommer att upphävas i samband med att lagen om ordnande av arbetskraftsservice träder i kraft. Den hänvisning som gäller lagen om ordnande av

arbetskraftsservice ska till sitt sakinnehåll motsvara den nuvarande hänvisningen till lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice.

103 §. Arbetspliktsregistret. I paragrafen föreslås strukturella ändringar. Därutöver föreslås att bestämmelserna om myndigheternas uppgifter i anslutning till arbetspliktsregistret uppdateras. Innehållet i paragrafen har bedömts i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av vissa bestämmelser om behandling av personuppgifter inom justitieministeriets förvaltningsområde (RP 2/2020 rd) och de ändringar i lagstiftningen som behövs med anledning av dataskyddsförordningen har genomförts (lag 330/2020). Nedan behandlas de föreslagna bestämmelsernas förhållande till dataskyddsförordningen endast till den del det föreslås andra än tekniska ändringar i bestämmelserna.

Det föreslås att paragrafens 1 mom. ändras så att arbets- och näringsministeriet fattar beslut om inrättande av ett arbetspliktsregister och utvecklings- och förvaltningscentret ska inrätta registret. Till beslutet om inrättande hör bl.a. att fastställa behov och omfattning i fråga om registret. Redan i nuläget beslutar arbets- och näringsministeriet om inrättande av ett arbetspliktsregister för verkställigheten av arbetsplikt och styrning av arbetskraften under vissa undantagsförhållanden. Till denna del är ändringen av första meningen i momentet teknisk.

I den föreslagna andra meningen i 1 mom. föreskrivs att utvecklings- och förvaltningscentret ska svara för inrättandet av arbetspliktsregistret. Utvecklings- och förvaltningscentrets uppgift att inrätta ett arbetspliktsregister är ny på lagstiftningsnivå. I praktiken svarar utvecklings- och förvaltningscentret redan för närvarande för sin del för inrättandet av arbetspliktsregistret på uppdrag av arbets- och näringsministeriet. Lagstiftningen ska således ändras så att den motsvarar den faktiska situationen.

Att svara för inrättandet föreslås innebära att utvecklings- och förvaltningscentret i arbetspliktsregistret samlar in de personuppgifter som behövs från andra register för verkställigheten av arbetsplikten. Inrättandet omfattar också andra datatekniska åtgärder som ibruktagandet, inrättandet, förändring och utvecklandet av registret kräver. Det föreslås att arbets- och näringsministeriet vid behov kan stödja vid inrättandet av registret.

Det föreslås att i 1 mom. i fortsättningen inte ska föreskrivas om personuppgiftsansvar eller annan behandling av uppgifter. Bestämmelserna om dessa frågor ska samlas i ett nytt 3 mom.

Till 2 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken de uppgifter som införs i registret är sekretessbelagda. De uppgifter som föreslås vara sekretessbelagda kan direkt eller indirekt beskriva en persons familjeförhållanden eller personens hälsa och arbetsförmåga. Syftet med den föreslagna sekretessbestämmelsen är att begränsa dessa uppgifters offentlighet.

Det föreslås att gällande 3 och 4 mom. där det föreskrivs om rätt att få uppgifter samt utlämnande av uppgifter flyttas till en ny 103 a §. Det föreslagna 3 mom. ska innehålla bestämmelser om personuppgiftsansvaret för arbetspliktsregistret, uppgiftsfördelningen mellan de personuppgiftsansvariga samt behandlingen av uppgifterna i registret.

Syftet med och metoderna för arbetspliktsregistret fastställs i 103 § 1 mom. i beredskapslagen, varvid det enligt artikel 4.7 i dataskyddsförordningen är möjligt att i den nationella lagstiftningen föreskriva om personuppgiftsansvariga. De gemensamt personuppgiftsansvarigas ansvarsområden kan fastställas genom ett inbördes arrangemang mellan de gemensamt personuppgiftsansvariga eller helt eller delvis i en medlemsstats nationella rätt. Det föreslås att arbets- och näringsministeriet, utvecklings- och förvaltningscentret samt arbetskraftsmyndigheterna är gemensamt personuppgiftsansvariga. Enligt beredskapslagen är

arbets- och näringsministeriet för närvarande personuppgiftsansvarig för arbetspliktsregistret, men ministeriet fastställer emellertid de facto inte ensamt syftet och metoderna för behandlingen av personuppgifter.

I praktiken svarar utvecklings- och förvaltningscentret för närvarande för inrättandet av registret på uppdrag av arbets- och näringsministeriet och föreslås också behandla de personuppgifter som inrättandet av registret skulle kräva under undantagsförhållanden. Utvecklings- och förvaltningscentret svarar också för att fastställa ett närmare syfte med arbetspliktsregistret i samarbete med arbets- och näringsministeriet. Dessa två, men främst utvecklings- och förvaltningscentret, fastställer registrets uppbyggnad och tekniska krav, inklusive sådana element som är viktiga med avseende på dataskydd som standard. På denna grund föreslås båda ovannämnda instanser vara gemensamt personuppgiftsansvariga så som avses i artikel 26 i dataskyddsförordningen, eftersom båda instanserna tillsammans närmare fastställer de karakteristiska syftena och metoderna för den personuppgiftsansvarige i fråga om arbetspliktsregistret. Med beaktande av att det vore mycket svårt att verkställa arbetsplikt och styra arbetskraften utan båda parter medverkan är deras typer av behandling oskiljaktigt kopplade till varandra.

På lagstiftningsnivå kommer uppgiften som personuppgiftsansvarig att vara ny för utvecklings- och förvaltningscentret, men i praktiken svarar centret redan för närvarande för sin del för inrättandet av arbetspliktsregistret på uppdrag av arbets- och näringsministeriet. Till denna del ska lagstiftningen ändras så att den i fråga om de personuppgiftsansvariga motsvarar den faktiska situationen.

Arbetspliktsregistret innehåller inga personuppgifter (registret är tomt) under normala förhållanden. I praktiken innebär detta att arbetspliktsregistret inte är ett sådant "register" som avses i artikel 4.6 i dataskyddsförordningen innan det faktiskt inrättas under undantagsförhållanden, eftersom arbetspliktsregistret inte innehåller personuppgifter under normala förhållanden. Efter att arbetspliktsregistret har inrättats kan den registrerade utöva sina rättigheter enligt dataskyddsförordningen i förhållande till arbets- och näringsministeriet samt utvecklings- och förvaltningscentret, det vill säga de gemensamt personuppgiftsansvariga som anges i lagen. Ändringen förtydligar de registrerades ställning och de rättigheter som avses i dataskyddsförordningen, eftersom utvecklings- och förvaltningscentret inte tidigare har nämnts som personuppgiftsansvarig i beredskapslagen även om centret de facto har skött en del av uppgifterna.

Det föreslagna 3 mom. ska även innehålla bestämmelser om ansvarsområdena för de gemensamt personuppgiftsansvariga. Arbets- och näringsministeriet svarar i enlighet med det föreslagna 1 mom. för att fatta beslut om inrättande av registret, vilket enligt vad som konstateras ovan bl.a. inbegriper att fastställa behov och omfattning i fråga om inrättandet av registret. Utvecklings- och förvaltningscentret ska i praktiken ansvara för inrättandet av registret och i anslutning till detta för andra tekniska och organisatoriska åtgärder som enligt den allmänna dataskyddsförordningen åläggs den registeransvarige. Enligt det föreslagna 3 mom. ska utvecklings- och förvaltningscentret svara för registrets allmänna funktion och användbarhet, för uppgifternas integritet och för skyddet och bevarandet av uppgifterna samt för det tekniska genomförandet av tjänster i anslutning till registret. För tydlighetens skull föreslås bestämmelser om att utvecklings- och förvaltningscentret även ska svara för utlämnandet av uppgifter ur registret till sådana aktörer som enligt lag och oberoende av sekretessbestämmelserna har rätt att få uppgifter om arbetspliktiga. Den registrerade dock skulle kunna utöva sina rättigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen med avseende på och emot var och en av de personuppgiftsansvariga. Enligt förslaget är grunden för arbets- och näringsministeriets, utvecklings- och förvaltningscentrets samt för arbetskraftsmyndigheternas behandling av

uppgifterna i arbetsppliktsregistret artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen, det vill säga att behandling av personuppgifter är nödvändig för att utföra en lagstadgad uppgift som åvilar den personuppgiftsansvarige

Det föreslås att Arbetskraftsmyndigheterna i egenskap av gemensamt personuppgiftsansvariga ska svara för den personuppgiftsansvariges skyldigheter till den del de behandlar registeruppgifter för skötseln av uppgifter enligt denna lag. Arbetskraftsmyndigheternas uppgifter föreslås motsvara Arbetskraftsmyndigheternas nuvarande uppgifter enligt beredskapslagen vilka beskrivs ovan i avsnitt 2.2.1. Det föreslås att Arbetskraftsmyndigheternas ansvar avgränsas så att respektive Arbetskraftsmyndighet svarar för behandlingen av uppgifter i fråga om sina egna kunder. Det föreslås att Arbetskraftsmyndigheterna ska svara för uppgifter i anslutning till verkställigheten av arbetsplikten, såsom för att ge Arbetsförordnanden, samt att de ska använda uppgifterna i arbetsppliktsregistret, och i registret föra in information om de uppgifter som de samlat in och om beslut som de fattat för skötseln av de uppgifter som enligt denna lag ankommer på Arbetskraftsmyndigheten.

Paragrafens 4 mom. föreslås innehålla de bestämmelser om avförande och arkivering av uppgifter vilka för närvarande ingår i 103 § 5 mom. Inga ändringar föreslås i bestämmelserna.

103 a §. Rätt att få uppgifter samt utlämnande av uppgifter. Paragrafen är ny. I den samlas de bestämmelser om myndigheternas rätt att få uppgifter och utlämnande av uppgifter ur arbetsppliktsregistret vilka för närvarande finns i 103 § 3 och 4 mom. I bestämmelserna föreslås ändringar som följer av överföringen av ansvaret för att ordna Arbetskraftsservice samt vissa preciseringar.

I paragrafens 1 mom. föreslås att Arbets- och näringsministeriet samt utvecklings- och förvaltningscentret har rätt att få i 103 § 2 mom. avsedda uppgifter förutom av den registrerade också ur befolknings- och pensionsskyddsregistren och uppgifter om personer som arbetar inom medicinalvården samt hälso- och sjukvården ur de register som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården för. Jämfört med vad som för närvarande föreskrivs i första meningen i 103 § 3 mom. föreslås att regleringen preciseras på flera olika sätt. Enligt förslaget ska bestämmelserna preciseras genom att nämna de myndigheter som har rätt att få uppgifter. Bestämmelsen ska preciseras så att Arbets- och näringsministeriet samt utvecklings- och förvaltningscentret, som är registeransvariga för arbetsppliktsregistret, fortfarande ska ha rätt att få uppgifter. Det föreslås att Närings-, trafik- och miljöcentralerna inte längre ska ha rätt att få uppgifter, eftersom de inte har motsvarande styrningsförhållande i förhållande till Arbetskraftsmyndigheterna som till Arbets- och näringsbyråerna, och inte heller några särskilt föreskrivna uppgifter i anslutning till verkställigheten av arbetsplikten. Det behöver inte föreskrivas särskilt om Arbetskraftsmyndigheternas rätt att få uppgifter från olika register, eftersom Arbetskraftsmyndigheterna enligt den föreslagna ändringen av 103 § ska vara gemensamt personuppgiftsansvariga för arbetsppliktsregistret och på denna grund behandla uppgifterna i registret på det sätt som behövs för skötseln av deras egna uppgifter. Enligt förslaget ska Arbetskraftsmyndigheternas rätt att få uppgifter inte utvidgas jämfört med de nuvarande Arbets- och näringsbyråernas. Respektive Arbetskraftsmyndighet ska behandla uppgifter som gäller deras egna kunder.

Arbets- och näringsministeriet ska enligt det föreslagna 103 § 1 mom. fatta beslut om inrättande av ett arbetsppliktsregister vilket inbegriper fastställande av behov och omfattning i fråga om registret. Enligt förslaget ska ministeriet på denna grund vara en gemensamt personuppgiftsansvarig för arbetsppliktsregistret. Utöver de uppgifter som hänför sig till arbetsppliktsregistret sköter ministeriet uppgifter i anslutning till förberedelser som avses i 13 § i beredskapslagen. Utvecklings- och förvaltningscentret ska enligt den föreslagna 103 § inrätta

ett arbetspliktsregister. Som det konstaterats ovan omfattar inrättandet bl.a. insamling av de uppgifter som behövs i arbetspliktsregistret ur andra register för verkställigheten av arbetsplikten. Den arbetskraftsmyndighet som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice föreslås svara för sina uppgifter i anslutning till verkställigheten av arbetsplikten, såsom att ge arbetsförordnande. Det föreslås att arbetskraftsmyndigheterna använder uppgifterna i arbetspliktsregistret och för in uppgifter i registret. I praktiken ska utvecklings- och förvaltningscentret således samla in uppgifter från andra myndigheter till arbetspliktsregistret och arbetskraftsmyndigheterna ska ha tillgång till sådana sekretessbelagda uppgifter som samlats in från andra myndigheter, men arbetskraftsmyndigheterna ska inte direkt begära eller ta emot uppgifter från andra källor. Det föreslås att arbetskraftsmyndigheterna för in uppgifter i registret till den del uppgifterna innehåller av arbetskraftsmyndigheten, t.ex. uppgifter om åläggande av arbetsplikt eller uppgifter som framkommit i kundkontakter och som inverkar på verkställigheten av arbetsplikten. Arbets- och näringsministeriet ska i regel inte behandla uppgifter som förts in i arbetspliktsregistret, men det kan uppstå situationer där arbets- och näringsministeriet behöver behandla uppgifter i registret för skötseln av en lagstadgad uppgift. En sådan situation kan t.ex. vara en registrerad persons begäran riktad till arbets- och näringsministeriet om att få registeruppgifter om sig själv.

För det andra ska bestämmelserna preciseras genom en hänvisning till 103 § 2 mom., där det föreskrivs om innehållet i arbetspliktsregistret. Till följd av ändringen ska de uppgifter som omfattas av rätten att få uppgifter förtecknas i lagen.

För det tredje ska bestämmelserna preciseras så att en förutsättning för rätten att få uppgifter är att de behövs för att myndigheten i fråga ska kunna sköta sina uppgifter enligt beredskapslagen. Behandlingen av personuppgifter hos alla de myndigheter som nämns i momentet föreslås grunda sig på de uppgifter som föreskrivs för dem i beredskapslagen.

Den i den allmänna dataskyddsförordningen avsedda grunden för behandling av personuppgifter vid ministeriet, utvecklings- och förvaltningscentret och arbetskraftsmyndigheterna är således enligt förslaget en lagstadgad uppgift. Grunden för behandling av sådana särskilda personuppgifter som avses i dataskyddsförordningen, såsom uppgifter om hälsotillstånd eller funktionsnedsättning i anslutning till arbetsförmågan, är i fråga om arbetskraftsmyndigheterna alltså artikel 9.2 h i dataskyddsförordningen. Behandlingen är nödvändig av skäl som hör samman med förebyggande hälso- och sjukvård och yrkesmedicin, bedömningen av en arbetstagares arbetskapacitet, medicinska diagnoser, tillhandahållande av hälso- och sjukvård, behandling, social omsorg eller förvaltning av hälso- och sjukvårdstjänster och social omsorg och av deras system, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller enligt avtal med yrkesverksamma på hälsoområdet. Dessutom ska arbets- och näringsministeriet, utvecklings- och förvaltningscentret samt arbetskraftsmyndigheterna behandla särskilda personuppgifter för skötseln av de lagstadgade uppgifter enligt beredskapslagen som hänför sig till den personuppgiftsansvariges roll och som gäller tryggnad av tillgången på arbetskraft för samhällsviktiga funktioner under undantagsförhållanden, vilket innebär att grunden för behandlingen är artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt. De krav som enligt underpunkterna ställs i fråga om proportionalitet, skydd för personuppgifter och den registrerades grundläggande rättigheter och intressen anses vara uppfyllda. Proportionaliteten förverkligas för sin del genom den föreslagna hänvisningen till 103 § 2 mom., där det framgår vilka uppgifter det är fråga om. Det föreslås att alla som har rätt att få uppgifter är myndigheter som omfattas av bl.a. av skyldigheten att iaktta sekretess enligt 6 kap. i offentlighetslagen och tjänsteansvar.

I paragrafens 2 mom. föreslås bestämmelser om arbets- och näringsministeriets, utvecklings- och förvaltningscentrets samt Arbetskraftsmyndighetens rätt att av andra myndigheter få uppgifter om företags eller andra sammanslutningars betydelse för landets försvar eller för tryggheten av kontinuiteten i landets näringsliv, om uppgifterna behövs för en ändamålsenlig verkställighet av arbetsplikten. Jämfört med vad som för närvarande föreskrivs i andra meningen i 103 § 3 mom. ska regleringen preciseras i fråga om de myndigheter som har rätt att få uppgifter och genom att nämna och lägga till ett krav på att uppgifterna behövs för fullgörandet av uppdrag enligt beredskapslagen. Alla myndigheter som enligt förslaget har rätt att få uppgifter ska ha sådana uppgifter enligt beredskapslagen som hänför sig till en ändamålsenlig verkställighet av arbetsplikten. Myndigheternas uppgifter har specificerats i samband med 1 mom.

I det föreslagna 3 mom. tas bestämmelsen i gällande 103 § 4 mom. in. Innehållet i bestämmelsen ändras inte.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft den 1 januari 2025.

Till utgången av 2024 beviljas lönesubvention med stöd av lagen om offentlig Arbetskrafts- och företagsservice och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (1269/2020). Övergångsbestämmelserna i 11 och 12 § i lagen om införande av lagen om ordnande av Arbetskraftsservice och vissa lagar som har samband med den (383/2023, nedan *införandelagen*) tillämpas på lönesubvention som beviljats före den 1 januari 2025. Det är således inte nödvändigt att det ingår en separat övergångsbestämmelse i den här lagen.

9 Verkställighet och uppföljning

Konsekvenserna av den föreslagna ändringen av lönesubventionen följs upp som en del av uppföljningen och konsekvensbedömningen i övrigt i anslutning till lönesubventionen. Vid bedömningen kan särskild uppmärksamhet fästas vid hur olika målgrupper (exempelvis unga) sysselsätts med lönesubvention och i den mån det är möjligt utreda varför lönesubvention utnyttjas eller inte utnyttjas som stöd för sysselsättningen.

För att de uppgifter som föreskrivs för Arbetskraftsmyndigheten i beredskapslagen ska kunna verkställas förutsätts det att vissa undantagsförhållanden har förklarats i Finland och därutöver förutsätts att en förordning av statsrådet om ibruktagnings av befogenheter i fråga om Arbetsförmedlingstvång eller Arbetsplikt enligt beredskapslagen har utfärdats. Även under undantagsförhållanden är den primära strävan att reglera användningen av Arbetskraft genom normal Arbetsförmedling.

Under ledning av Arbets- och näringsministeriet ska det avtalas med ministerierna i fråga om det praktiska samarbetet, inklusive organiseringen av myndigheternas samarbete på regional nivå. Det föreslås att Arbets- och näringsministeriet fattar beslut om inrättande av ett Arbetspliktsregister och att Utvecklings- och förvaltningscentret inrättar registret. Enligt förslaget ska Arbets- och näringsministeriet fatta beslut om den detaljerade ansvarsfördelningen i fråga om verkställigheten av Arbetsplikten. Verksamheten ska kunna koncentreras till enheter som är större än under normala förhållanden.

Det föreslås att Arbetskraftsmyndigheterna ska ansvara för behandlingen av konfidentiella uppgifter i Arbetspliktsregistret liksom under normala förhållanden. Därefter ska Arbetskraftsmyndigheten inleda verkställigheten av Arbetsplikt med hjälp av uppgifterna i

registret. I praktiken ska Arbetskraftsmyndigheten inleda åtgärder, såsom anmälan av arbetspliktiga, givande av arbetsförordnanden och anvisande av arbetspliktiga till verksamhetsställen enligt situationen, där det på grund av undantagsförhållanden finns behov av extra arbetskraft.

10 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den. Det föreslås att de ändringar som gäller lönesubventionerat arbete trots övergångsskedet beaktas i budgeten för 2025 enligt den besparing på 37 miljoner euro som avses i regeringsprogrammet. Under övergångsskedet är det mer osannolikt att besparingen uppgår till 37 miljoner euro, men besparingen ligger inom det uppskattade variationsintervallet. Besparingen dras av från statsandelen för kommunal basservice under moment 28.90.30. Minskningen har beaktats till detta belopp redan i samband med rambeslutet.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De ändringar i beredskapslagen som föreslås i propositionen har betydelse med tanke på rättsstatsprincipen enligt 2 § 3 mom. i grundlagen, skyddet för personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen och artikel 8 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, Ålands ställning enligt 120 § i grundlagen samt med tanke på grundlagsordningen enligt 73 § i grundlagen.

De ändringar i lönesubventionen som föreslås är i viss mån av betydelse med tanke på det allmännas skyldighet att främja sysselsättningen enligt 18 § 2 mom. och jämlikheten enligt 6 § i grundlagen. I 121 § i grundlagen föreskrivs det om kommunernas självstyrelse.

Rättsstatsprincipen

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas. Regleringen av myndigheters befogenheter är betydelsefull med tanke på rättsstatsprincipen i 2 § 3 mom. i grundlagen. Utgångspunkten är att utövning av offentlig makt alltid ska ha en behörighetsgrund som i sista hand återgår på en av riksdagen stiftad lag (RP 1/1998 rd, s. 75/I). För lagar gäller det allmänna kravet på att en lag ska vara exakt och noga avgränsad. Regleringen av befogenheter är vanligen relevant också i förhållande till de i grundlagen inskrivna grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 51/2006 rd, s. 2/I). Den föreslagna definitionen av Arbetskraftsmyndighet i 91 § i beredskapslagen och preciseringarna av myndigheternas uppgifter i 103 § i beredskapslagen bidrar till att genomföra rättsstatsprincipen enligt 2 § 3 mom. i grundlagen.

Skyddet för personuppgifter

I 10 § 1 mom. i grundlagen tryggas vars och ens privatliv och föreskrivs att bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Enligt motiveringen till bestämmelsen kan begreppet privatliv förstås som ett samlande begrepp för en persons privata krets. Utgångspunkten för skyddet för privatlivet är att individen har rätt att leva sitt eget liv utan godtycklig eller ogrundad inblandning av myndigheter eller andra utomstående. När det gäller personuppgifter hänvisar bestämmelsen till behovet att genom lagstiftning trygga individens rättsskydd och skydd för privatlivet i behandlingen, registreringen och användningen av personuppgifter. (RP 309/1993 rd, s. 56/II–57/I).

Vid bedömningen av bestämmelser om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut uppgifter med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen har grundlagsutskottet noterat bland annat vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut information kan enligt utskottet gälla ”behövliga uppgifter” för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att ”uppgifterna är nödvändiga” för ett visst syfte. (Se t.ex. GrUU 31/2017 rd, s. 2, GrUU 42/2016 rd, s. 2, GrUU 38/2016 rd, s. 2 och GrUU 71/2014 rd, s. 3/I). Å andra sidan har utskottet ansett att grundlagen inte tillåter en mycket vag och ospecificerad rätt att få uppgifter, låt vara att den är knuten till nödvändighetskriteriet (GrUU 62/2010 rd, s. 4/I och GrUU 59/2010 rd, s. 4/I). Grundlagsutskottet har i sin utlåtanpraxis förutsatt att det av bestämmelser om personregister klart måste framgå vilka uppgifter som får lämnas och i vilket syfte och även vem som har rätt att få uppgifter (se GrUU 60/2010 rd, s. 5 samt GrUU 42/2010 rd, s. 3, GrUU 14/2002 rd, s. 2–5 och GrUU 74/2002 rd, s. 4–5, vilka nämns i det förstnämnda utlåtandet).

Vid bedömningen av exakthet och innehåll har utskottet fäst särskild vikt vid huruvida de uppgifter som ska lämnas ut är känsliga uppgifter. I synnerhet i situationer där de föreslagna bestämmelserna om utlämnande av uppgifter även har gällt känsliga uppgifter, har det för vanlig lagstiftningsordning krävts att bestämmelserna preciseras så att de följer grundlagsutskottets ovan återgivna praxis för bestämmelser som rör rätten att få och att lämna ut myndighetsuppgifter trots sekretess (se t.ex. GrUU 15/2018 rd, s. 39). I sina analyser av omfattning, exakthet och innehåll i lagstiftning om rätten att få och lämna ut uppgifter trots sekretess har utskottet lagt vikt vid att de uppgifter som lämnas ut är av känslig art (se t.ex. GrUU 14/2018 rd, s. 5).

Grundlagsutskottet har upprepade gånger understrukt att det vid en särskiljning mellan behövlighet respektive nödvändighet att få eller lämna ut uppgifter är frågan inte bara om omfattningen av innehållet i uppgifterna utan också att den myndighet som är berättigad till uppgifterna i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller myndigheten som innehar uppgifterna. Ju mer generella bestämmelserna om rätten att få information är, desto större är risken att sådana intressen kan åsidosättas per automatik. Ju mer fullständigt rätten att få uppgifter är kopplad till de sakliga förutsättningarna i bestämmelserna, desto mer sannolikt är det att en enskild begäran om information i praktiken måste motiveras. Också den som lämnar uppgifter har då möjlighet att bedöma begäran utifrån de lagliga förutsättningarna för ett utlämnande. Genom att de facto vägra att lämna ut uppgifterna kan den som innehar dem göra att det uppstår ett läge där en utomstående myndighet måste undersöka skyldigheten att lämna ut uppgifter, dvs. tolka bestämmelserna. Denna möjlighet är viktig då det gäller att anpassa tillgången till information och sekretessintressena till varandra (se t.ex. GrUU 48/2018 rd, s. 5 och de utlåtanden som nämns där). Utskottet anser att de omständigheter som talar för särskiljande får särskild vikt när det föreskrivs om en myndighets rätt att trots sekretessbestämmelserna få eller lämna ut uppgifter i en elektronisk verksamhetsmiljö (se GrUU 73/2018 rd, s. 8–10).

Grundlagsutskottet har i sin nyare praxis ansett att det inte finns något hinder för att kraven på räckvidd för, exakthet hos och noggrann avgränsning av bestämmelser om skyddet för personuppgifter till vissa delar kan uppfyllas genom en allmän unionsförordning eller genom en allmän nationell lag (se även GrUU 2/2018 rd, s. 4–8, GrUU 31/2017 rd, s. 3–4, GrUU 5/2017 rd, s. 9 och GrUU 38/2016 rd, s. 4). (GrUU 14/2018 rd, s. 3).

De föreslagna bestämmelserna om myndigheternas rätt att få uppgifter i 103 a § 1 och 2 mom. i beredskapslagen ska bedömas med tanke på att bestämmelser om skydd för privatlivet och

skydd för personuppgifter ska utfärdas genom lag. Enligt förslaget preciseras bestämmelserna om rätten att få uppgifter jämfört med nuläget med anledning av grundlagsutskottets tolkningspraxis på det sätt som framgår närmare av specialmotiveringen. De föreslagna bestämmelserna är möjliga inom ramen för det nationella handlingsutrymme som föreskrivs i artikel 6.3 i den allmänna dataskyddsförordningen, precis som de gällande bestämmelserna om rätten att få uppgifter. De gällande bestämmelserna har bedömts med tanke på den allmänna dataskyddsförordningen i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av vissa bestämmelser om behandling av personuppgifter inom justitieministeriets förvaltningsområde (RP 2/2020 rd).

I 103 § 2 mom. i lagförslag 2 i propositionen föreslås bestämmelser om att de uppgifter som ska införas i registret är sekretessbelagda. Enligt 12 § 2 mom. i grundlagen är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Registret är till sin karaktär ett register som inrättas under undantagsförhållanden och det innehåller bland annat uppgifter om de arbetspliktigas arbetsförmåga och hälsotillstånd. Enligt grundlagsutskottets praxis kan främjande av en annan grundläggande rättighet vara ett tvingande skäl som ger möjlighet att separat i lag begränsa myndigheters handlingars och upptagningars offentlighet (GrUU 40/2005 rd, s. 2/II och GrUU 2/2008 rd, s. 2/I). Syftet med den föreslagna sekretessbestämmelsen är att begränsa dessa uppgifters offentlighet, och den syftar således för sin del till att trygga skyddet för privatlivet enligt 10 § 1 mom. i grundlagen. De uppgifter som föreslås vara sekretessbelagda kan direkt eller indirekt beskriva en persons familjeförhållanden eller personens hälsa och arbetsförmåga. Med beaktande av registrets användningsändamål och de uppgifter som ingår i registret anses det att det finns ett tvingande skäl att avvika från offentlighetsprincipen enligt 12 § 2 mom. i grundlagen och föreskriva att de uppgifter som ska införas i registret är sekretessbelagda.

Det är nödvändigt att bestämmelserna om personuppgiftsansvar uppdateras och att ansvarsområdena för de gemensamt personuppgiftsansvariga fastställs på lagnivå i det föreslagna 103 § 3 mom. i beredskapslagen för att kravet på att myndigheternas uppgifter ska bestämmas på lagnivå i enlighet med 2 § 3 mom. i grundlagen ska uppfyllas. De föreslagna ändringarna bidrar till att skyddet för personuppgifter genomförs.

De ändringar som föreslås i beredskapslagens bestämmelser om personuppgiftsansvar är möjliga inom ramen för det nationella handlingsutrymme som ingår i artikel 4.7 och artikel 26 i den allmänna dataskyddsförordningen.

I 103 § i lagförslag 2 i propositionen föreslås bestämmelser om gemensamt personuppgiftsansvar. Enligt förslaget ska det inte föreskrivas särskilt om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter från en gemensamt personuppgiftsansvarig till en annan. Grundlagsutskottet har behandlat lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen och i samband med det konstaterat att de bestämmelser om gemensamt personuppgiftsansvar och behandling av personuppgifter inom ramen för det som ingick i det lagförslaget inte var tillräckligt klara med tanke på 10 § i grundlagen i fråga om myndigheternas befogenheter och rätt att få information, ändamålsbundenheten vid behandlingen av personuppgifter och grundlagsutskottets vedertagna praxis i fråga om myndigheternas rätt att få och lämna ut uppgifter trots sekretessplikten (GrUU 7/2019 rd och GrUU 62/2018 rd). I den 103 § som nu föreslås har man strävat efter att föreskriva exakt om de gemensamt personuppgiftsansvarigas respektive ansvar. Respektive gemensamt personuppgiftsansvarig behandlar uppgifter för samma ändamål, och de uppgifter som förs in i registret ska vara begränsade. Dessutom föreskrivs det att respektive Arbetskraftsmyndighet svarar för den personuppgiftsansvariges uppgifter när det gäller de uppgifter som myndigheten ansvarar för att behandla. Således kan respektive Arbetskraftsmyndighet till exempel endast behandla

uppgifter som gäller de arbetspliktiga som Arbetskraftsmyndigheten har behörighet att ge ett arbetsförordnande. På dessa grunder anses det att bestämmelserna om gemensamt personuppgiftsansvar och behandling av uppgifter i anslutning till det är tillräckligt tydliga.

Beredskapslagens karaktär av undantagslag

Den gällande beredskapslagen har tillkommit med grundlagsutskottets medverkan, men till sin konstitutionella karaktär är den en så kallad undantagslag som stiftats i grundlagsordning enligt 73 § i grundlagen (GrUU 6/2009 rd, GrUU 20/2011 rd).

En lag som har stiftats i grundlagsordning kan enligt grundlagsutskottets vedertagna tolkning ändras i vanlig lagstiftningsordning, om inte ändringslagen utvidgar det undantag från grundlagen som den ändrade lagen utgör. I grundlagsutskottets vedertagna praxis har det också ansetts att även sådana för helheten oväsentliga tillägg och ändringar kan genomföras i vanlig lagstiftningsordning även om de innebär en liten utvidgning av undantaget, förutsatt att hela arrangemanget, som ursprungligen var ett undantag från grundlagen, och dess innehållsliga betydelse inte därigenom får en annan karaktär (till exempel GrUU 8/2006 rd, GrUU 57/2002 rd, GrUU 30/1998 rd).

I propositionen föreslås ändringar som gäller behöriga myndigheter i 91 § samt i 14 kap. i beredskapslagen och ändringar som gäller den personuppgiftsansvarige för arbetspliktsregistret. Till denna del är de föreslagna ändringarna närmast tekniska och beror på omorganiseringen av myndigheternas uppgifter. Användningsområdet för beredskapslagen och de befogenheter som ska tas i bruk under undantagsförhållanden utvidgas inte heller genom de föreslagna ändringarna. De ändringar som föreslås på denna grund utvidgar inte heller de undantag som ursprungligen har föreskrivits i grundlagen genom beredskapslagen.

Ålands ställning

Enligt 120 § i grundlagen har landskapet Åland självstyrelse enligt vad som särskilt föreskrivs i självstyrelselagen för Åland. Riket har enligt 27 § 34 punkten i självstyrelselagen för Åland lagstiftningsbehörighet bland annat i fråga om beredskap inför undantagsförhållanden. Beredskapslagen ska således tillämpas också på Åland (GrUU 6/2009 rd). Enligt 30 § 4 punkten i självstyrelselagen har riksmyndigheterna verkställande makt i fråga om ärenden som gäller åläggande av arbetsplikt.

Enligt 18 § 1 och 23 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar samt i fråga om främjande av sysselsättningen.

Grundlagsutskottet har i samband med att beredskapslagen stiftades konstaterat att tillämpningen av beredskapslagen även på Åland i praktiken kan leda till att sådana förvaltningsuppgifter som landskapsmyndigheterna normalt sköter kan överföras på riksmyndigheterna när beredskapslagen tillämpas. Utskottet har med beaktande av Ålands ställning ansett det viktigt att det utöver hur uppgifterna vid beredskapen inför undantagsförhållanden ska ordnas också avgörs genom en överenskommelseförordning hur de förvaltningsuppgifter som beror på att beredskapslagen tillämpas ska ordnas i landskapet Åland (GrUB 1/2021 rd, GrUU 6/2009 rd).

De ändringar som föreslås i beredskapslagen ändrar inte ovannämnda utgångspunkter. I propositionen föreslås emellertid att utvecklings- och förvaltningscentret ska ansvara för

arbetsförmedlingstvång och verkställighet av arbetsplikt i landskapet Åland. Den föreslagna ändringen hör också till denna del till rikets lagstiftningsbehörighet på de grunder som anges ovan.

Grundlagsutskottet har emellertid i sina utlåtanden ansett det viktigt att det utöver hur uppgifterna vid beredskapen inför undantagsförhållanden ska ordnas också avgörs genom en överenskommelseförordning hur de förvaltningsuppgifter som beror på att beredskapslagen tillämpas ska ordnas i landskapet Åland. Ärendet har avgjorts i propositionen så att utvecklings- och förvaltningscentrets uppgift i fråga om arbetsförmedlingstvång och verkställighet av arbetsplikt genom en överenskommelseförordning enligt 32 § i självstyrelselagen för Åland kan överföras också på en landskapsmyndighet. Genom ändringen preciseras myndigheternas behörighet i fråga om arbetsförmedlingstvång och verkställighet av arbetsplikt under undantagsförhållanden. Användningsområdet för beredskapslagen och befogenheterna i fråga under undantagsförhållanden utvidgas inte heller genom denna ändring.

Jämlikhet

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Paragrafens 2 mom. innehåller det så kallade diskrimineringsförbudet. Enligt den bestämmelsen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Bestämmelsen utgör inget hinder för nödvändig positiv särbehandling för att trygga den faktiska jämlikheten, det vill säga åtgärder som förbättrar ställningen och förhållandena för en viss grupp, till exempel kvinnor, barn och minoriteter. De krav som ställs för att skäl ska anses vara godtagbara är särskilt höga när det är fråga om de förbjudna grunder för särbehandling som uttryckligen anges i bestämmelsen. (RP 309/1993 rd, s. 42–44).

I propositionen föreslås det att lönesubvention som beviljas kommuner och samkommuner i regel ska avgränsas till att främja sysselsättningen av utsatta personer. Samtidigt innebär avgränsningen att en del av de arbetslösa inte kan sysselsättas i kommuner eller samkommuner med lönesubvention. Möjligheten att bevilja kommuner och samkommuner lönesubvention ska på basis av den arbetssökandes ålder och bakgrundsfaktorer som inverkar på den arbetssökandes möjligheter att få arbete avgränsas till anställning av långtidsarbetslösa personer som fyllt 60 år och till anställning av arbetstagare med funktionshinder på grund av skada eller sjukdom. Sådana arbetslösa som hör till ovannämnda grupper är således i en förmånligare ställning än andra arbetslösa, i och med att det är möjligt att bevilja lönesubvention för att främja deras sysselsättning även till kommuner eller samkommuner. Det är således fråga om positiv särbehandling, som baserar sig på att syftet med den lönesubvention som beviljas dessa grupper avviker från syftet med annan lönesubvention och på att grupperna i fråga allmänt sett är i en svagare ställning på arbetsmarknaden än andra.

I grundlagsutskottets praxis har det förutsatts att sådana godtagbara grunder för positiv särbehandling, såsom särbehandling på basis av olika åldersgrupper, ska ha ett sakligt och nära samband med lagens syfte (se t.ex. GrUU 44/2010 rd, s. 5–6). Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden ansett att det för att det ska vara möjligt att bedöma huruvida särbehandling på grund av ålder är acceptabelt eller inte för det första är nödvändigt att beakta den normativa aspekten, framför allt de grundläggande fri- och rättigheterna, för det andra de fakta som den föreslagna särbehandlingen motiveras med och för det tredje vilka möjligheter det de facto finns att uppnå lagstiftningsens syfte med särbehandlingen (GrUU 44/2010 rd, s. 6/II).

Långvarig arbetslöshet försämrar möjligheterna att få arbete på den öppna arbetsmarknaden. Det framgår av arbets- och näringsministeriets arbetsförmedlingsstatistik att andelen personer bland dem som fyllt 60 år för vilka orsaken till att arbetslösheten upphört är den att de blivit sysselsatta är mindre än i de flesta andra åldersgrupper, med undantag för de yngsta åldersklasserna. Det kan anses motiverat att bibehålla möjligheten att bevilja lönesubvention till kommuner och samkommuner för anställning av personer som fyllt 60 år och som varit arbetslösa länge, på grund av risken för att gruppen i fråga blir långtidsarbetslösa.

Det har uppskattats att sannolikheten för arbetstagare med funktionshinder på grund av skada eller sjukdom att bli rekryterade är 15–40 procent lägre än för personer som inte har skada eller sjukdom⁷. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning förutsätter att konventionsstaterna vidtar åtgärder för att trygga rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning på samma villkor som för andra. Det att man även i fortsättningen kan bevilja lönesubvention till kommuner eller samkommuner på grund av en minskning av produktiviteten till följd av skada eller sjukdom säkerställer att ställningen på arbetsmarknaden för arbetstagare med funktionshinder på grund av skada eller sjukdom inte försämras till denna del. Detta anses inte strida mot jämlikheten, eftersom avsikten med stödet är att undanröja den olägenhet som skada eller sjukdom medför på arbetsmarknaden och att jämställa arbetstagare med funktionshinder på grund av skada eller sjukdom med andra.

Rätten till arbete och det allmännas skyldighet att främja sysselsättningen

Enligt 18 § 2 mom. i grundlagen är det allmänna skyldigt att främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Bestämmelsen om främjande av sysselsättningen är till sin natur ett konstitutionellt uppdrag för den offentliga makten. Den tar inte ställning till vilka metoder som ska användas i skötseln av sysselsättningen, utan ger det allmänna ett betydande spelrum när det gäller övervägandet av hur sysselsättningen kan främjas på bästa sätt. Främjande av sysselsättningen innebär å ena sidan att det allmänna strävar efter att trygga var och en rätt till arbete, men å andra sidan att det allmänna ska försöka hindra att det uppstår en grupp som är permanent arbetslös. (Se RP 309/1993 rd, s. 72, GrUU 19/2018 rd, s. 2, GrUU 44/2000 rd, s. 2 och GrUU 17/1995 rd, s. 1–2).

De föreslagna ändringarna minskar användningsområdet för lönesubvention i fråga om kommuner och samkommuner och riktar således i större utsträckning stöd till den privata och tredje sektorn än för närvarande. Lönesubventionen kvarstår emellertid som ett sätt att sysselsätta. Det är också möjligt att en del av dem som i nuläget sysselsätts i kommunerna med lönesubvention i fortsättningen kan sysselsättas till exempel inom den privata sektorn. De personer som sysselsätts med lönesubvention inom den privata sektorn är så som beskrivs ovan i propositionens huvudsakliga konsekvenser med större sannolikhet sysselsatta också efter lönesubventionsperioden än de personer som sysselsatts inom kommunsektorn. Det undantag som föreslås i propositionen, enligt vilket lönesubvention fortfarande kan beviljas även kommuner och samkommuner för anställning av arbetssökande med funktionshinder eller arbetssökande som fyllt 60 år, bidrar till att fullgöra det allmännas skyldighet att försöka hindra att det uppstår en grupp som är permanent arbetslös.

⁷ Tötterman – Tauriainen: Osatyökykyisestä uusi työntekijä? Sidosryhmien mielikuvat työnantajien rekrytointihalukkuudesta ja sitä ennustavista tekijöistä, Työpoliittinen aikakauskirja 4/2016, s. 17 (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79050/Työpoliittinen%20aikakauskirja%204.2016.pdf>)

Kommunernas självstyrelse

Enligt den finansieringsprincip som hör till kommunernas självstyrelse och som tryggas i 121 § i grundlagen får kommunernas lagstadgade uppgifter inte äventyra kommunernas möjligheter att självständigt besluta om sin ekonomi och egen förvaltning. Grundlagsutskottet har i sin praxis betonat att när kommunerna åläggs uppgifter ska det i enlighet med finansieringsprincipen också ses till att kommunerna har faktiska förutsättningar att klara av dem (se t.ex. GrUU 34/2013 rd, s.2, GrUU 30/2013 rd, s. 5, och GrUU 12/2011 rd, s. 2). Utskottet har också ansett att finansieringsuppgifter för kommunerna med hänsyn till att självstyrelsen är skyddad i grundlagen inte får vara så stora att de försämrar kommunernas verksamhetsvillkor på ett sätt som äventyrar kommunernas möjligheter att självständigt bestämma om sin ekonomi och därmed också om sin förvaltning (se t.ex. GrUU 41/2014 rd, s. 3 och GrUU 50/2005 rd, s. 2). Finansieringsprincipen ingår också i artikel 9.2 i europeiska stadgan om lokal självstyrelse. Enligt den artikeln ska de lokala myndigheternas ekonomiska resurser motsvara de uppgifter som tilldelats dem i grundlag och annan lag (se t.ex. GrUU 16/2014 rd, s. 2).

Finansieringsprincipen är av betydelse vid bedömningen av de ändringar som föreslås i bestämmelserna om lönesubvention och av överföringen av uppgifter enligt beredskapslagen till de Arbetskraftsmyndigheter som avses i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice.

Från och med 2025 är beviljande av lönesubvention en lagstadgad uppgift för de Arbetskraftsmyndigheter som bildas av kommunerna. Kommunerna får statsandelar för ordnande av kommunal basservice för detta ändamål. Det är frivilligt för Arbetskraftsmyndigheten att bevilja lönesubvention, så Arbetskraftsmyndigheten har befogenhet att bestämma i vilken mån den tillgängliga finansieringen riktas till lönesubventioner och i vilken mån den används för andra tjänster. Den föreslagna ändringen i möjligheten att bevilja lönesubvention till en kommun eller samkommun beaktas som en minskning av statsandelarna för kommunal basservice till den del som det bedöms att de lönesubventioner som omfattas av ändringen skulle användas årligen om lagen inte ändrades. Justeringen av statsandelarna ligger nära den nedre gränsen för de uppskattade effekterna, så de föreslagna ändringarna kan leda till att Arbetskraftsmyndigheternas besparingar blir större än den minskning som görs i statsandelarna. Eftersom ändringen riktar sig mot kommunens eller samkommunens möjlighet att få finansiering kan ändringarna leda till att kommunernas helhetskostnader antingen ökar eller minskar, beroende på i vilken utsträckning och för vilka uppgifter kommunerna i fortsättningen anställer Arbetskraft i stället för den lönesubventionerade Arbetskraften. Om Arbetskraft anställs för att sköta kommunens statsandelsåligganden, beaktas de anställdas lönekostnader vid justeringen av kostnadsfördelningen för statsandel för kommunal basservice oberoende av den föreslagna ändringen av bestämmelserna om lönesubvention. Utifrån det som beskrivs ovan bedöms de föreslagna ändringarna av bestämmelserna om lönesubvention inte äventyra finansieringsprincipen för kommunerna.

De kostnader som Arbets- och näringsbyråerna för närvarande åsamkas till följd av beredskapslagens uppgifter under normala förhållanden har ingått i deras omkostnader. Dessa kostnader har redan beaktats i samband med finansieringen av uppgifter som gäller överföringen av organiseringsansvaret för Arbetskraftsservicen och de ingår i de kommande Arbetskraftsmyndigheternas statsandelsfinansiering. På denna grund skulle finansieringsprincipen uppfyllas också i fråga om beredskapslagens uppgifter.

Under undantagsförhållanden är utgångspunkten att myndigheten organiserar sin personal så att det är möjligt att sköta uppgifterna under undantagsförhållanden. Samma skyldighet att ordna

service gäller också Arbetskraftsmyndigheterna under undantagsförhållanden. Arbetskraftsmyndigheterna får statsandelsfinansiering för att sköta sina uppgifter och under undantagsförhållanden ska personalen omorganiseras för att sköta uppgifter enligt beredskapslagen.

På de grunder som anförts ovan anser regeringen att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. På grund av beredskapslagens karaktär av undantagslag och på grund av Ålands ställning anser regeringen emellertid att det är önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande inhämtas i ärendet.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om ordnande av arbetskraftsservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) 83 § 1 mom., 91 § 1 mom. 1 punkten samt 95 och 98 §, av dem 95 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 280/2024 som följer:

83 §

Villkor som gäller arbetsgivaren

Lönesubvention kan beviljas välfärdsområden, välfärdssammanslutningar, Helsingfors stad för sådana uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet som särredovisas samt andra sammanslutningar och arbetsgivare, dock inte statliga ämbetsverk eller inrättningar. Kommuner och samkommuner kan beviljas lönesubvention endast med stöd av 87 och 89 §, med undantag av Helsingfors stad i fråga om de uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet som särredovisas. Fysiska personer kan beviljas lönesubvention endast för ekonomisk verksamhet.

91 §

Överföring av personer anställda med subvention

Den som får lönesubvention får överföra den som anställts med subvention till arbete hos någon annan arbetsgivare (*användarföretag*) i enlighet med 1 kap. 7 § 3 mom. i arbetsavtalslagen, om arbetskraftsmyndigheten har beviljat tillstånd för överföringen. Villkoren för överföring är

1) att användarföretaget uppfyller de villkor för beviljande av lönesubvention som gäller arbetsgivare och som avses i 83 § 1 mom. samt 83 § 3 mom. 1 och 3–5 punkten,

95 §

Sysselsättningsstöd avseende personer som fyllt 55 år

Arbetskraftsmyndigheten beviljar sysselsättningsstöd till en arbetsgivare för anställning i anställningsförhållande av en arbetssökande som fyllt 55 år och varit arbetslös i minst 24 månader under de 28 månader som omedelbart föregår beviljandet av subventionen. Stöd beviljas kommuner, samkommuner, välfärdsområden eller andra sammanslutningar eller arbetsgivare, dock inte statliga ämbetsverk eller inrättningar. Fysiska personer kan beviljas sysselsättningsstöd endast för ekonomisk verksamhet.

För att sysselsättningsstöd ska kunna beviljas krävs dessutom att personen som anställs enligt arbetsavtalet har en garanterad minimiarbets tid på 25 timmar i veckan eller, om den ordinarie maximiarbets tiden i branschen är mindre än 37,5 timmar i veckan, minst 65 procent av den ordinarie maximiarbets tiden. Arbetsgivaren ska dessutom förbinda sig att betala lön minst enligt

det kollektivavtal som tillämpas på anställningsförhållandet eller, om det inte finns något tillämpligt kollektivavtal, sedvanlig och skälig lön för arbetet i fråga.

Sysselsättningsstöd beviljas inte om

1) arbetsgivaren under de 12 månader som föregår ansökan om stöd har sagt upp arbetstagare av ekonomiska orsaker eller produktionsorsaker och inte har anställt arbetstagare därefter i sådan omfattning att antalet arbetstagare som står i anställningsförhållande till arbetsgivaren vid tidpunkten för beviljandet av stödet är minst lika stort som antalet arbetstagare vid tidpunkten för uppsägningen,

2) arbetsgivaren har försummat sin skyldighet att betala lön, skatter eller lagstadgade avgifter,

3) arbetsgivaren har gjort sig skyldig till ett sådant förfarande som avses i 83 § 3 mom. 4 punkten,

4) arbetsgivaren tidigare har beviljats sysselsättningsstöd avseende personer som fyllt 55 år eller lönesubvention enligt 81 § för lönekostnaderna av ett anställningsförhållande för samma person och en kortare tid än tre år har förflutit från det att stödet eller subventionen upphörde,

5) arbetsgivaren har beviljats annat stöd för lönekostnaderna för samma person,

6) lönen för den som anställs med stödet bestäms enbart utifrån arbetsresultatet, eller

7) det anställningsförhållande som stödet är avsett för har börjat innan beslut om beviljande av stöd har fattats.

98 §

Stöd för specialarrangemang

Arbetskraftsmyndigheten kan bevilja arbetsgivare stöd för specialarrangemang som gäller arbetet (*stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen*), om en person som ska anställas eller som är anställd har en skada eller sjukdom som förutsätter anskaffning av arbetsredskap eller ändringar på arbetsplatsen, och de kostnader som arbetsgivaren orsakas av anskaffningarna eller ändringarna ska anses betydande med beaktande av arbetsgivarens ekonomiska situation. Stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen kan också beviljas som ersättning för den hjälp en annan arbetstagare ger.

Stöd beviljas kommuner, samkommuner, välfärdsområden eller andra sammanslutningar eller arbetsgivare, dock inte statliga ämbetsverk eller inrättningar. Fysiska personer kan beviljas stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen endast för ekonomisk verksamhet. Arbetsgivare som bedriver ekonomisk verksamhet beviljas stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen i form av stöd enligt den allmänna gruppundantagsförordningen om statligt stöd.

Bestämmelser om vilka kostnader som kan ersättas med stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen samt om stödets maximibelopp och maximitid utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av beredskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i beredskapslagen (1552/2011) 91 § 1 mom., 99 § 2 mom. och 103 §, av dem 99 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1455/2016 och 103 § sådan den lyder i lag 706/2022, samt
fogas till lagen ett ny 97 § 2 mom. och en ny 103 a § som följer:

91 §

Arbetsförmedlingstvång

För tryggnad av tillgången på arbetskraft för branscher som är särskilt viktiga med tanke på försvaret, skyddandet av befolkningen, dess hälsovård eller försörjning eller försörjningsberedskapen under undantagsförhållanden som avses i 3 § 1 och 2 punkten får andra än i dessa branscher verksamma arbetsgivare endast anställa arbetssökande som anvisas av i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) avsedda Arbetskraftsmyndigheter (*arbetskraftsmyndighet*) vid anställning av nya arbetstagare (*arbetsförmedlingstvång*). I landskapet Åland är det närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter som svarar för arbetsförmedlingstvånget.

14 kap.

Arbetsplikt

97 §

Arbetsförordnande

I landskapet Åland ger närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter det arbetsförordnande som avses i 1 mom.

99 §

Omständigheter som ska beaktas när ett arbetsförordnande ges

För vårdnadshavaren till ett barn under sju år eller ett kroniskt eller långvarigt sjukt barn får ett arbetsförordnande utanför det pendlingsområde som avses i 10 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice ges endast om upprätthållandet av med tanke på försvaret viktig produktion med beaktande av personens särskilda utbildning eller andra därmed jämförbara orsaker nödvändigt kräver det.

103 §

Arbetspliktsregistret

Arbets- och näringsministeriet fattar beslut om inrättande av ett arbetspliktsregister under undantagsförhållanden som avses i 3 § 1, 2 och 4–6 punkten för verkställighet av arbetsplikten och styrning av arbetskraften. Närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter svarar för inrättandet av registret.

Arbetspliktsregistret innehåller uppgifter om de arbetspliktiga och om arbetsgivarna. I registret införs den arbetspliktiges identifikationsuppgifter. I registret kan det dessutom föras in uppgifter om den arbetspliktiges yrke, utbildning och sysselsättning samt försörjningsplikt, arbetsförmåga och anlitbarhet. I registret förs det dessutom in uppgifter om namnen på arbetsgivarna och om produktions- eller servicebranscher samt om var verksamhetsställena finns. Uppgifter som gäller hälsotillstånd eller funktionsnedsättning och som hänför sig till arbetsförmågan får registreras om det är nödvändigt att behandla uppgifterna för att de ska kunna beaktas på det sätt som avses i 99 § 1 mom. De uppgifter som införs i registret är sekretessbelagda.

Arbets- och näringsministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter samt Arbetskraftsmyndigheterna är gemensamt personuppgiftsansvariga för arbetspliktsregistret. Arbetskraftsmyndigheterna svarar för den personuppgiftsansvariges skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (*allmän dataskyddsförordning*) till den del de behandlar registeruppgifter för skötseln av uppgifter enligt denna lag. Utvecklings- och förvaltningscentret svarar utöver det som föreskrivs i 1 mom. för registrets allmänna funktion och användbarhet, för uppgifternas integritet och för skyddet och bevarandet av uppgifterna samt för det tekniska genomförandet av tjänster i anslutning till registret. Respektive Arbetskraftsmyndighet svarar för den personuppgiftsansvariges uppgifter när det gäller de uppgifter som myndigheten ansvarar för att behandla. Arbets- och näringsministeriet svarar för den personuppgiftsansvariges skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen, till den del ministeriet beslutar om inrättande av registret. Utvecklings- och förvaltningscentret svarar därutöver för utlämnandet av uppgifter ur arbetspliktsregistret till sådana aktörer som enligt lag och oberoende av sekretessbestämmelserna har rätt att få uppgifter om arbetspliktiga. registret. Den registrerade får dock utöva sina rättigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen med avseende på och emot var och en av de personuppgiftsansvariga.

Uppgifterna avförs ur arbetspliktsregistret sex månader efter det att tillämpningen av II avdelningen i denna lag har upphört. De avförda uppgifterna arkiveras. I fråga om arkivväsendets uppgifter och om handlingar som ska arkiveras gäller vad som föreskrivs i arkivlagen (831/1994) eller bestäms eller föreskrivs med stöd av den.

103 a §

Rätt att få uppgifter samt utlämnande av uppgifter

Arbets- och näringsministeriet samt närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter har oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att få i 103 § 2 mom. avsedda uppgifter förutom av den registrerade ur befolknings- och pensionsskyddsregistren samt uppgifter om personer som arbetar inom medicinalvården samt hälso- och sjukvården ur de register som förs av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården om uppgifterna behövs för skötseln av de uppgifter de har enligt denna lag.

Arbets- och näringsministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter samt Arbetskraftsmyndigheterna har oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att av andra myndigheter få uppgifter om företags eller andra sammanslutningars betydelse

för landets försvar eller för tryggheten av kontinuiteten i landets näringsliv om uppgifterna behövs för en ändamålsenlig verkställighet av arbetsplikten.

Ur arbetspliktsregistret kan utan hinder av bestämmelserna om hemlighållande av uppgifter lämnas ut uppgifter om personer som avses i 95 § 2 mom. till social- och hälsovårdsministeriet och regionförvaltningsverken för planering och organisering av arbetsplikt enligt 95 § 2 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 23 september 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Arbetsminister Arto Satonen

1.

Lag

om ändring av lagen om ordnande av arbetskraftsservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) 83 § 1 mom., 91 § 1 mom. 1 punkten samt 95 och 98 §, av dem 95 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 280/2024 som följer:

Gällande lydelse

83 §

Villkor som gäller arbetsgivaren

Lönesubvention kan beviljas kommuner, samkommuner, välfärdsområden samt andra sammanslutningar och arbetsgivare, dock inte statliga ämbetsverk eller inrättningar. Fysiska personer kan beviljas lönesubvention endast för ekonomisk verksamhet.

Föreslagen lydelse

83 §

Villkor som gäller arbetsgivaren

Lönesubvention kan beviljas *välfärdsområden, välfärdssammanslutningar, Helsingfors stad för sådana uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet som särredovisas* samt andra sammanslutningar och arbetsgivare, dock inte statliga ämbetsverk eller inrättningar. *Kommuner och samkommuner kan beviljas lönesubvention endast med stöd av 87 och 89 §, med undantag av Helsingfors stad i fråga om de uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet som särredovisas.* Fysiska personer kan beviljas lönesubvention endast för ekonomisk verksamhet.

91 §

Överföring av personer anställda med subvention

Den som får lönesubvention får överföra den som anställdts med subvention till arbete hos någon annan arbetsgivare (*användarföretag*) i enlighet med 1 kap. 7 § 3 mom. i arbetsavtalslagen, om

91 §

Överföring av personer anställda med subvention

Den som får lönesubvention får överföra den som anställdts med subvention till arbete hos någon annan arbetsgivare (*användarföretag*) i enlighet med 1 kap. 7 § 3 mom. i arbetsavtalslagen, om

Gällande lydelse

arbetskraftsmyndigheten har beviljat tillstånd för överföringen. Villkoren för överföring är

1) att användarföretaget uppfyller de villkor för beviljande av lönesubvention som gäller arbetsgivare och som avses i 83 § 3 mom. 1 och 3–5 punkten,

Föreslagen lydelse

arbetskraftsmyndigheten har beviljat tillstånd för överföringen. Villkoren för överföring är

1) att användarföretaget uppfyller de villkor för beviljande av lönesubvention som gäller arbetsgivare och som avses i 83 § 1 mom. samt 83 § 3 mom. 1 och 3–5 punkten,

95 §

Sysselsättningsstöd avseende personer som fyllt 55 år

Arbetskraftsmyndigheten ska bevilja sysselsättningsstöd till en i 83 § 1 mom. avsedd arbetsgivare som anställer en arbetssökande som fyllt 55 år och varit arbetslös i minst 24 månader under de 28 månader som omedelbart föregår beviljandet av subventionen. För att stöd ska kunna beviljas krävs dessutom att personen som anställs enligt arbetsavtalet har en garanterad minimiarbets tid på 25 timmar i veckan eller, om den ordinarie maximiarbetstiden i branschen är mindre än 37,5 timmar i veckan, minst 65 procent av den ordinarie maximiarbetstiden. Arbetsgivaren ska dessutom förbinda sig att betala lön minst enligt det kollektivavtal som tillämpas på anställningsförhållandet eller, om det inte finns något tillämpligt kollektivavtal, sedvanlig och skälig lön för arbetet i fråga.

Sysselsättningsstöd beviljas inte om

1) arbetsgivaren under de 12 månader som föregår ansökan om stöd har sagt upp arbetstagare av ekonomiska orsaker eller produktionsorsaker och inte har anställt arbetstagare därefter i sådan omfattning att antalet arbetstagare som står i anställningsförhållande till arbetsgivaren vid tidpunkten för beviljandet av stödet är minst lika stort som antalet arbetstagare vid tidpunkten för uppsägningen,

95 §

Sysselsättningsstöd avseende personer som fyllt 55 år

Arbetskraftsmyndigheten *beviljar* sysselsättningsstöd till en *arbetsgivare för anställning i anställningsförhållande* av en arbetssökande som fyllt 55 år och varit arbetslös i minst 24 månader under de 28 månader som omedelbart föregår beviljandet av subventionen. *Stöd beviljas kommuner, samkommuner, välfärdsområden eller andra sammanslutningar eller arbetsgivare, dock inte statliga ämbetsverk eller inrättningar. Fysiska personer kan beviljas sysselsättningsstöd endast för ekonomisk verksamhet.*

För att *sysselsättningsstöd* ska kunna beviljas krävs dessutom att personen som anställs enligt arbetsavtalet har en garanterad minimiarbets tid på 25 timmar i veckan eller, om den ordinarie maximiarbetstiden i branschen är mindre än 37,5 timmar i veckan, minst 65 procent av den ordinarie maximiarbetstiden. Arbetsgivaren ska dessutom förbinda sig att betala lön minst enligt det kollektivavtal som tillämpas på anställningsförhållandet eller, om det inte finns något tillämpligt kollektivavtal, sedvanlig och skälig lön för arbetet i fråga.

Sysselsättningsstöd beviljas inte om

1) arbetsgivaren under de 12 månader som föregår ansökan om stöd har sagt upp arbetstagare av ekonomiska orsaker eller produktionsorsaker och inte har anställt arbetstagare därefter i sådan omfattning att antalet arbetstagare som står i anställningsförhållande till arbetsgivaren vid tidpunkten för beviljandet av stödet är minst lika stort som antalet arbetstagare vid tidpunkten för uppsägningen,

Gällande lydelse

2) arbetsgivaren har försummat sin skyldighet att betala lön, skatter eller lagstadgade avgifter,

3) arbetsgivaren har gjort sig skyldig till ett sådant förfarande som avses i 83 § 3 mom. 4 punkten,

4) arbetsgivaren tidigare har beviljats sysselsättningsstöd avseende personer som fyllt 55 år eller lönesubvention enligt 81 § för lönekostnaderna av ett anställningsförhållande för samma person och en kortare tid än tre år har förflutit från det att stödet eller subventionen upphörde,

5) arbetsgivaren har beviljats annat stöd för lönekostnaderna för samma person,

6) lönen för den som anställs med stödet bestäms enbart utifrån arbetsresultatet, eller

7) det anställningsförhållande som stödet är avsett för har börjat innan beslut om beviljande av stöd har fattats.

98 §

Stöd för specialarrangemang

Arbetskraftsmyndigheten får *bevilja i 83 § 1 mom. avsedda* arbetsgivare stöd för specialarrangemang som gäller arbetet (***stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen***), om en person som ska anställas eller som är anställd har en skada eller sjukdom som förutsätter anskaffning av arbetsredskap eller ändringar på arbetsplatsen, och de kostnader som arbetsgivaren orsakas av anskaffningarna eller ändringarna ska anses betydande med beaktande av arbetsgivarens ekonomiska situation. Stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen kan också beviljas som ersättning för den hjälp en annan arbetstagare ger. Arbetsgivare som bedriver ekonomisk verksamhet beviljas stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen i form av stöd enligt den allmänna gruppundantagsförordningen om statligt stöd.

Föreslagen lydelse

2) arbetsgivaren har försummat sin skyldighet att betala lön, skatter eller lagstadgade avgifter,

3) arbetsgivaren har gjort sig skyldig till ett sådant förfarande som avses i 83 § 3 mom. 4 punkten,

4) arbetsgivaren tidigare har beviljats sysselsättningsstöd avseende personer som fyllt 55 år eller lönesubvention enligt 81 § för lönekostnaderna av ett anställningsförhållande för samma person och en kortare tid än tre år har förflutit från det att stödet eller subventionen upphörde,

5) arbetsgivaren har beviljats annat stöd för lönekostnaderna för samma person,

6) lönen för den som anställs med stödet bestäms enbart utifrån arbetsresultatet, eller

7) det anställningsförhållande som stödet är avsett för har börjat innan beslut om beviljande av stöd har fattats.

98 §

Stöd för specialarrangemang

Arbetskraftsmyndigheten *kan* bevilja arbetsgivare stöd för specialarrangemang som gäller arbetet (***stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen***), om en person som ska anställas eller som är anställd har en skada eller sjukdom som förutsätter anskaffning av arbetsredskap eller ändringar på arbetsplatsen, och de kostnader som arbetsgivaren orsakas av anskaffningarna eller ändringarna ska anses betydande med beaktande av arbetsgivarens ekonomiska situation. Stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen kan också beviljas som ersättning för den hjälp en annan arbetstagare ger.

Stöd beviljas kommuner, samkommuner, välfärdsområden eller andra sammanslutningar eller arbetsgivare, dock inte statliga ämbetsverk eller inrättningar. Fysiska personer kan beviljas stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen endast för ekonomisk verksamhet. Arbetsgivare som bedriver ekonomisk verksamhet beviljas stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen i form av stöd enligt den allmänna gruppundantagsförordningen om statligt stöd.

Gällande lydelse

Bestämmelser om vilka kostnader som kan ersättas med stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen samt om stödets maximibelopp och maximitid utfärdas genom förordning av statsrådet.

Föreslagen lydelse

Bestämmelser om vilka kostnader som kan ersättas med stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen samt om stödets maximibelopp och maximitid utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av beredskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i beredskapslagen (1552/2011) 91 § 1 mom., 99 § 2 mom. och 103 §, av dem 99 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1455/2016 och 103 § sådan den lyder i lag 706/2022, samt *fogas* till lagen ett ny 97 § 2 mom. och en ny 103 a § som följer:

Gällande lydelse

91 §

Arbetsförmedlingstvång

För tryggnade av tillgången på arbetskraft för branscher som är särskilt viktiga med tanke på försvaret, skyddandet av befolkningen, dess hälsovård eller försörjning eller försörjningsberedskapen under undantagsförhållanden som avses i 3 § 1 och 2 punkten får andra än i dessa branscher verksamma arbetsgivare vid anställning av nya arbetstagare endast anställa arbetssökande som anvisas av arbetskraftsmyndigheterna (*arbetsförmedlingstvång*).

Föreslagen lydelse

91 §

Arbetsförmedlingstvång

För tryggnade av tillgången på arbetskraft för branscher som är särskilt viktiga med tanke på försvaret, skyddandet av befolkningen, dess hälsovård eller försörjning eller försörjningsberedskapen under undantagsförhållanden som avses i 3 § 1 och 2 punkten får andra än i dessa branscher verksamma arbetsgivare *endast anställa arbetssökande som anvisas av i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) avsedda arbetskraftsmyndigheter (arbetskraftsmyndighet)* vid anställning av nya arbetstagare (*arbetsförmedlingstvång*). I landskapet Åland är det närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter som svarar för arbetsförmedlingstvånget.

Gällande lydelse

14 kap.

Arbetsplikt

97 §

Arbetsförordnande

(en ny 2 mom. fogas till).

99 §

*Omständigheter som ska beaktas när ett
arbetsförordnande ges*

För vårdnadshavaren till ett barn under sju år eller ett kroniskt eller långvarigt sjukt barn får ett arbetsförordnande utanför den pendlingsregion som avses i 1 kap. 9 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012) ges endast om upprätthållandet av med tanke på försvaret viktig produktion med beaktande av personens särskilda utbildning eller andra därmed jämförbara orsaker nödvändigt kräver det.

103 §

Arbetspliktsregistret

Arbets- och näringsministeriet inrättar under undantagsförhållanden som avses i 3 § 1, 2 och 4–6 punkten för verkställighet av arbetsplikten och styrning av arbetskraften *ett arbetspliktsregister för vilket arbets- och näringsministeriet är personuppgiftsansvarig*. Uppgifterna i registret används och uppgifter registreras också av närings-, trafik- och miljöcentralerna samt arbets- och näringsbyråerna. Dessa myndigheter ska se till att uppgifterna är riktiga innan de förs in i registret.

Arbetspliktsregistret innehåller uppgifter om de arbetspliktiga och om arbetsgivarna. I

Föreslagen lydelse

14 kap.

Arbetsplikt

97 §

Arbetsförordnande

I landskapet Åland ger närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter det arbetsförordnande som avses i 1 mom.

99 §

*Omständigheter som ska beaktas när ett
arbetsförordnande ges*

För vårdnadshavaren till ett barn under sju år eller ett kroniskt eller långvarigt sjukt barn får ett arbetsförordnande utanför det pendlingsområde som avses i 10 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice ges endast om upprätthållandet av med tanke på försvaret viktig produktion med beaktande av personens särskilda utbildning eller andra därmed jämförbara orsaker nödvändigt kräver det.

103 §

Arbetspliktsregistret

Arbets- och näringsministeriet *fattar beslut om inrättande av ett arbetspliktsregister* under undantagsförhållanden som avses i 3 § 1, 2 och 4–6 punkten för verkställighet av arbetsplikten och styrning av arbetskraften. *Närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter svarar för inrättandet av registret.*

Arbetspliktsregistret innehåller uppgifter om de arbetspliktiga och om arbetsgivarna. I registret införs den arbetspliktiges identifikationsuppgifter. I registret kan det dessutom föras in uppgifter om den arbetspliktiges yrke, utbildning och

Gällande lydelse

registret införs den arbetspliktiges identifikationsuppgifter. I registret kan det dessutom föras in uppgifter om den arbetspliktiges yrke, utbildning och sysselsättning samt försörjningsplikt, arbetsförmåga och anlitbarhet. I registret förs det dessutom in uppgifter om namnen på arbetsgivarna och om produktions- eller servicebranscher samt om var verksamhetsställena finns. Uppgifter som gäller hälsotillstånd eller funktionsnedsättning och som hänför sig till arbetsförmågan får registreras om det är nödvändigt att behandla uppgifterna för att de ska kunna beaktas på det sätt som avses i 99 § 1 mom.

Arbetskraftsmyndigheten har utan hinder av vad som föreskrivs om hemlighållande av uppgifter rätt att för det i 1 mom. avsedda registret få behövliga uppgifter förutom av den registrerade också ur befolknings- och pensionsskyddsregistren och uppgifter om personer som arbetar inom medicinalvården samt hälso- och sjukvården ur de register som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården för. Arbetskraftsmyndigheten har dessutom utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av andra myndigheter få för en ändamålsenlig verkställighet av arbetsplikten behövliga uppgifter om företags eller andra sammanslutningars betydelse för landets försvar eller för tryggheten av landets näringsliv.

Ur arbetspliktsregistret kan utan hinder av bestämmelserna om hemlighållande av uppgifter lämnas ut uppgifter om personer som avses i 95 § 2 mom. till social- och hälsovårdsministeriet och regionförvaltningsverken för planering och organisering av arbetsplikt enligt 95 § 2 mom.

Föreslagen lydelse

sysselsättning samt försörjningsplikt, arbetsförmåga och anlitbarhet. I registret förs det dessutom in uppgifter om namnen på arbetsgivarna och om produktions- eller servicebranscher samt om var verksamhetsställena finns. Uppgifter som gäller hälsotillstånd eller funktionsnedsättning och som hänför sig till arbetsförmågan får registreras om det är nödvändigt att behandla uppgifterna för att de ska kunna beaktas på det sätt som avses i 99 § 1 mom. *De uppgifter som införs i registret är sekretessbelagda.*

Arbets- och näringsministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter samt Arbetskraftsmyndigheterna är gemensamt personuppgiftsansvariga för arbetspliktsregistret.

Arbetskraftsmyndigheterna svarar för den personuppgiftsansvariges skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) till den del de behandlar registeruppgifter för skötseln av uppgifter enligt denna lag. Utvecklings- och förvaltningscentret svarar utöver det som föreskrivs i 1 mom. för registrets allmänna funktion och användbarhet, för uppgifternas integritet och för skyddet och bevarandet av uppgifterna samt för det tekniska genomförandet av tjänster i anslutning till registret. Respektive Arbetskraftsmyndighet svarar för den personuppgiftsansvariges uppgifter när det gäller de uppgifter som myndigheten ansvarar för att behandla. Arbets- och näringsministeriet svarar för den personuppgiftsansvariges skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen, till den del ministeriet beslutar om inrättande av registret. Utvecklings- och förvaltningscentret svarar därutöver för utlämnandet av uppgifter ur arbetspliktsregistret till sådana aktörer som

Gällande lydelse

Uppgifterna avförs ur arbetspliktsregistret sex månader efter det att tillämpningen av II avdelningen i denna lag har upphört. De avförda uppgifterna arkiveras. I fråga om arkivväsendets uppgifter och om handlingar som ska arkiveras gäller vad som föreskrivs i arkivlagen (831/1994) eller bestäms eller föreskrivs med stöd av den.

(ny 103 a §)

Föreslagen lydelse

enligt lag och oberoende av sekretessbestämmelserna har rätt att få uppgifter om arbetspliktiga. registret. Den registrerade får dock utöva sina rättigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen med avseende på och emot var och en av de personuppgiftsansvariga.

Uppgifterna avförs ur arbetspliktsregistret sex månader efter det att tillämpningen av II avdelningen i denna lag har upphört. De avförda uppgifterna arkiveras. I fråga om arkivväsendets uppgifter och om handlingar som ska arkiveras gäller vad som föreskrivs i arkivlagen (831/1994) eller bestäms eller föreskrivs med stöd av den.

103 a §

Rätt att få uppgifter samt utlämnande av uppgifter

Arbets- och näringsministeriet samt närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter har oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att få i 103 § 2 mom. avsedda uppgifter förutom av den registrerade ur befolknings- och pensionsskyddsregistren samt uppgifter om personer som arbetar inom medicinalvården samt hälso- och sjukvården ur de register som förs av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården om uppgifterna behövs för skötseln av de uppgifter de har enligt denna lag.

Arbets- och näringsministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter samt arbetskraftsmyndigheterna har oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att av andra myndigheter få uppgifter om företags eller andra sammanslutningars betydelse för landets försvar eller för tryggheten av kontinuiteten i landets näringsliv om uppgifterna behövs för en ändamålsenlig verkställighet av arbetsplikten.

Ur arbetspliktsregistret kan utan hinder av bestämmelserna om hemlighållande av uppgifter lämnas ut uppgifter om personer som avses i 95 § 2 mom. till social- och hälsovårdsministeriet och

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse
regionförvaltningsverken för planering och
organisering av arbetsplikt enligt 95 § 2 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .